Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען — היינט 8 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

אינפארמאטיווישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 169	Łódź, Poniedziałek 22 lipca 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז מאנטאג, יח תמוז תרפ"ט	№ 169

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71 — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

אויפ'ן ווייטען מזרח

איבערגעריסען די קאמוניקאציע צווישען אייראפא און אזיען

מאסקווא, 21 (ספ. טעל.) די יאפאנישע פרעסע מעלדעט, אז די סאוויעטישע רעגירונג האט צוליב דעמאנסטראציע-טעמים איבערגעריסען אינגאנצען די קאמוניקאציע צווישען אייראפא און אזיען.

דער פאלקס-קאמיסאריאט פאר פאסט און טעלעגראף גרייט צו א קאמוניקאט, אז דאס דירעקטע אריבערשיקען די פאסט פון סאוויעט-רוסלאנד קיין כינא ווערט אפגעשטעלט, און אז יעדער מין פאסט-זענדונג, וואס ווערט עקספארטירט פון אייראפא קיין כינא דורך רוסלאנד, וועט איצט ארויסגעשיקט ווערען קיין יאפאן דורך וולאדיוואסטאק.

דייטשען ארגאניזירען די כינעזישע ארמעי

בערלין, 21 (פר.) די „וועלט אם אבענד" ברענגט א רייהע אינטערעסאנטע אינפארמאציעס פון דער שאנכאיער פראנצויזישער צייטונג „זשור-נאל דע שאנכאי", וועגען דער ראלע פון די דייטשע אפיצערען אין דער כינעזישער ארמעי, וואס האבען דארט די פונקציעס פון אינסטרוקטארען און ארגאניזאטארען. די סטראטעגישע פלענער ווערען אויסגעארבייט דורך די דייטשע אפיצירען ביי יעדען קאמענדאנט פון א מיליטער-אפטיילונג געפינען זיך אין זיין גענעראל-שטאב עטליכע דייטשע אפיצירען, זיי רעקרוטירען זיך פון די דייטשע נאציאנאליסטישע קרייזען, וואס גרופירען זיך ארום לודענדארף'ן, און שטעהען אונטער דער אנפיהרונג פון פאלקאווניק בויער, א פערברענטער נאציאנאליסט.

די בערלינער פרעסע מכוח דער פוילישער נאטע

וועגען די דייטש-פוילישע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען

בערלין, 21. (ספ. טעל.) די צייטונגען ברענגען א ידיעה וועגען א נאטע פון דער פוילישער רעגירונג צו דער דייטשער רעגירונג מיט'ן פארשלאג צו אנהויבען אונטערהאנדלונגען דעם 25. ה. ח. די ראזיגע ידיעה ווערט געבראכט אהן קאמענטארען.

די איינציגע דטשנאציאנאלע „דויטשע טאגעס צייטונג" פערזיכערט, אז די ראזיגע נאטע האט דעם ציל צו אויסאיבען א דרוק אויף דער דייטשער רעגירונג אין דער פראגע פון העכערען דעם צאל אויף אגראר-ארטיקלען.

די ראזיגע צייטונג פאדערט פון דער דייטשער רעגירונג, אז זי זאל נישט צולאזען צו קיין שום קאנצעסיעס לטובת פוילען אין דער היגזיכט, און זי איז זיך משער, אז אין דעם גייסט וועט אויך בקרוב געגעבען ווערען דער דייטשער ענטפער צו פוילען.

אין ענגלאנד זיכער נישט

וואו וועט פארקומען די ליקווידאציע-קאנפערענץ פון די מלוכות?

פאריז, 21. (ספ. טעל.) די היינטיגע פרעסע בעשטעטיגט די ידיעה, אז די קאנפערענץ פון די רעגירונגען וועט נישט פארקומען אין לאנדאן, נאר אין האאג אדער בריסעל.

גלייכצייטיג האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, דאס עס איז מעגליך, אז די סעפטעמבער-סעסיע וועט אפגעלייגט ווערען, וועגען דער פראגע ווי אזוי עס זאלען ליקווידירט ווערען די פראגען, וואס געפינען זיך אויף דער טאג-ארדנונג פון דער רעגירונגען קאנפערענץ, זאל נעכטען האבען קאנפערירט בריאן מיט'ן ענגלישען אמבאסאדאר, טירעל און דעם דייטשען העש. העש זאל זיך האבען בעמיהט, אז ד יקאמיסיעס, וואס דארפען צוגרייטען די מאטעריאלען פאר ליקווידירען די רעזולטאטען פון דער מלחמה און וועגען אנעהמען דעם יאונג-פלאן — זאלען זיך תיכף צוזאמענקומען.

אויב אפילו די רעגירונגען-קאנפערענץ איז נאך לעת עתה נישט געהעריג צוגעגרייט, וועט זיין שווער זי צוזאמענצורופען אויפ'ן ווקסטען אויגוסט, און, זעלבסטפערשטענדליך, וועט אויך שווער זיין צו אפהאלטען די גענפער סעסיע איידער עס וועט זיך פערענדיגען די קאנפערענץ פון די רעגירונגען.

אין משך פון דער וואך וועלען נאך אוודאי ענט-פלעקט ווערען נייע מניעות.

וויען, 21. (ספ. טעל.) דער פארשטעהער פון „טעל. אוניאן" דערוויסט זיך פון מאסגעבענדע קוועלען, אז דאס ארט פאר דער אינטערנאציאנא-לער קאנפערענץ וועט זיין בריסעל. סיידען עפעס גאר וויכטיגע סיבות קאנען צווינגען צ ענדערען דעם ראזיגען בעשלוס.

בערלין, 21 (ספ.טעל.) „פאסישע צייטונג" איז מודיע פון פאריז, דאס עס איז שוין א זיכע-רע זאך, אז די אינטערנאציאנאלע דיפלאמאטישע קאנפערענץ וועט זיך אנהויבען דעם 6-טען אוי-גוסט. ענגלאנד האט ענדגילטיג רעזיגנירט פון לאנדאן, אלס דעם זיץ-ארט פון דער קאנפערענץ, און דעריבער רעדט מען איצט אין פאריז וועגען האלאנד, און נעמליך וועגען — האאג, אמסטער-דאם, אדער עסטלאנד.

לאנדאן, 21 (ספ.טעל.) פון זיכערע קוועלען דערוויסט מען זיך, אז די רעפאראציע-קאנ-פערענץ וועט אוודאי פארקומען אין האאג, און אויב זי וועט זיך נישט פערענדיגען ביז'ן צוזאמענקומען פונ'ם פעלקער-בונד, וועט זי ענדע אויגוסט אפגעלייגט ווערען און דאן וועט זי זיך צוזאמענקומען אין אנ'אנדער ארט.

דער קעלאג-פאקט

פערפליכטעט פון היינטיגן מיטוואך אן

לאנדאן, 21 (ספ.טעל.) דער יאפאנישער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן האט בעקומען א ראטיפיקאציע-דאקומענט פונ'ם קעלאג-אפמאך דורך יאפאן, און וועט איהם דעם קומענדיגען מיטוואך איבערגעבען אין מלוכה-דעפארטאמענט.

יאפאן איז אזוי ארום די לעצטע מלוכה פון די 15, וואס האבען פאר איהר אונטערגעשריבען דעם אפמאך.

מחמת דעם וועט דער קעלאג-אפמאך אנהויבען צו פערפליכטען דעם קומענדיגען מיטוואך.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטן
און מענער-שוואכע.
באהאנדלט מיט קווארץ-שטראלען און דיאטערמיע
DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—8
ווארטע זאל פאר פרויען.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס
דעם ה' איטשא קום און פרוי צוליב
דעם טויט פון אייער שוויגערמוטער

רבקה רחל טילטעלבוים ז"ל

זייט געטרייסט!
אברהם בלאכמאן.

קאליגראף
ל. בערמאן
(דער יונגער) וואוינט אויף
זאוואדזקא 1.19-עי
שטאק, און לערנט אויך
שעהן און שנעל שרייבען.

א הארציגען חבר'ישען מזל-טוב ווינשען מיר דעם וויצע-פארזיצער פון אונזער פעראיין דעם חבר

ישראל שיליט

צום געבורט פון זיין זוהן

די פערוואלטונג פון פראפ. פליישער-ארבייטער-פעראיין אין לאדז, בזשעזשינער 5.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 83 יאהר איינער פון די ערשטע בירגער אין לאדז

נ"ע

דוד בן קאפעל ז"ל
וויאנזאווסקי

די לויה קומט פאר היינט, מאנטאג 1 א זייגער מיטאג, פון טרויער-הויז וואלבארסקא 28, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

זוהן, טעכטער, איידעם, שנור,
איינִיקלעך און אור-איינִיקלעך.

לאדזשער שטאט טעאטער
צעגעלניאנא 63.

גאסטראלען פון דער ווילנער טרופע
יאר XIV — אנפ. מ. מזאה. — יאר XIV

היינט, מאנטיק, דעם 22-טן יולי, 8,30 אוונט

„קדוש השם" — פון — שלום אש

באארבעט פאר דער בינע פון מיכאל וויכערט. דעקאראציעס און קאסטיו-מען: וו. ווינטרויב. מוזיק: ה. קאן. טענץ און פלאסטיק: שוועסטער ראם.

באטייליקן זיך: פרויען: מרים ארלעסקא, אסתר גאלדענבערג, יוכבד ווייסליץ, נעמי נאטאן, דינה קאמען, א.א. מענער: דוד בירנבוים, בערג, חיים בראקארזש, זלמן הירש-פעלד, יעקב ווייסליץ, יעקב מאנסדארף, שמחה נאטאן, יוסף קאמען, יעקב קורלענדער.

מארגן, דינסטיק — צווייטע פרעמיערע
דער זינגער פון זיין טרויער
טראגי-קאמעדיע אין 3 אקטן מיט פראלאג און עפילאג פון אסיף דימאוו.
פערקלענערטע פרייזן!

בילעטן-פארפארקויף אין באשטע -קאסע אין גאסטאמסקים צוקערניע פון 10 פרי ביז 7 אוונט. פון 7 אוונט ביי דער טעאטער-קאסע. פרייזן פון די פלעצער פון 1 ביז 10 זל.

נעכטען האָט זיך געעפענט די וועלט=קאנפערענץ פון ארבייטענדען א״י

בערלין, 21. (יט״א טעלעגראַפיש) היינט איז געעפענט געוואָרען די וועלט־קאָנפערענץ פון אַר־בייטענרען ארץ־ישראל.

עס זענען אַנוועזענד געווען פאָרשטעהער פון אַלע אייראָפּעאישע לענדער פון אַמעריקא און ארץ־ישראל.

די קאָנפערענץ איז געעפענט געוואָרען דורך יוסף שפּרינצאַק.

לאַצקי־בערטאָלדי האָט געלייענט אַ רעקלאַ־ראַציע, אין וועלכער ער האָט אָנגעוויזען, אַז די פּאָלקיסטען זענען קיינמאָל נישט געווען געגען ארץ־ישראל, ז ייזענען נאָר געווען געגען נעגירען דעם גלות.

לאַצקי בערטאָלדי און זיינע חברים זענען בע־גייסטערט פון דער אַרבייטענרען ארץ־ישראל און זאָגען פייערליך צו גייסטיג און מאַטעריעל מיטצו־אַרבייטען פאַר דעם ראָוינען צוועק.

אַנפּאַל פון׳ם „עמעס" אויף די ציוניסטען

מאָסקווע, 21. (יט״א טעלעגראַפיש) אין מאָסקווער „עמעס" איז אָפּגערדוקט אַן אַרטיקעל וועלכער איז פול מיט אָנפּאַלען אויף די ציוניסטען, די ציוניסטען ווערען ערקלערט, אַלס שפּיאָנען פון דער בריטישער רעגירונג. די ציוניסטען פיהרען זייער שפּיאָנאַזש־סיסטעם אין רוסלאַנד, אין פער־שידענע סאָוויעטישע אינסטיטוציעס און אַפילו אין דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

דאָס זעלבע — ווערט געזאָגט אין „עמעס"— טוען אויך די ציוניסטען אין אַלע אַנדערע לענדער, זיי פיהרען שפּיאָנאַזש לטובת ענגלאַנד.

פראטעסט פון פרעמדלענדישע סטודענטען אין דאנציג

דאַנציג, 21. (יט״א טעלעגראַפיש) די פרעמדלענדישע סטודענטען אין דער דאַנציגער הויכ־שול האָבען צוגעשיקט צו דער אוניווערזיטעטס־מאַכט אַ פּראָטעסט צוליב דעם, וואָס זיי זענען נישט איינ־געלאַדען געוואָרען צו דער פייערונג פון 25־יעהריגען יובילעאום פון אוניווערזיטעט.

וויכטיגע דעקלאראנטען פאר׳ן ארבייטענדען ארץ=ישראל

בערלין, 20 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די גרינדער פון פאָלקיזם פראָפ. שמעון דובנאָוו, לאַצ־קי בערטאָלדי, עפראַיקין און ד״ר קריינין האָבען צוגעשטעלט אַ דעקלאַראַציע צו דעם וועלט קאָ־מיטעט פאַ׳ן אַרבייטענדען א״י, אַז זיי שליסען זיך אָן איהם אָן און ווילען מיטאַרבייטען פאַר זייערע צילען.

ליכט און שאטנס פון דער יודישער לאגע אויף דער גאנצער וועלט

רעדע פון הרב=הכלל ד״ר הערץ אויף דער פרעדיגער=קאנפערענץ אין לאנדאן

לאָנדאָן, (י.ט.א.) דאָ איז געעפענט גע־עפענט געוואָרען די קאָנפערענץ פון יודישע פּרעדיגער און רבנים פון גאַנץ ענגלאַנד, אויף וועלכער הרב הכולל פון ענגלאַנד, הרב ד״ר הערץ האָט געשילדערט די לאַגע פון די יודען אין פערשידענע לענדר. אין סאָוויעט־רוסלאַנד — האָט ערקלערט הרב הערץ — דויערט ווייטער די אַגאָניע פון יודענטום, יודען ווערען פערפאָלגט, רבנים — בעזייטיגט, העברעאישע קולטור — אויס־געראָטען, ציוניזם — פערבאָטען, און פערטריבען קיין סיביר. אין משך פון איין יאָהר האָט מען קאָנפיסקירט 59 שוהלען נעבען 350 טעמפלען פון אַנדערע רעליגיעס.

בעריהרענדיג די לאַגע אין איטאַליען האָט הרב הערץ אונטערגעשטראָכען, דאָס די לעצטע פּאָליטישע ענדערונגען ענטהאַלטען גרויסע געפאַ־רען פאַר די איטאַליענישע יודען. די מלוכה׳שע שולען ווערען דורכגעדרינגען מיט קאַטאָליציזם, און דאָס קען ברענגען צו דער פערשטאַרקונג פון דער שמד בעוועגונג. אין דייטשלאַנד זענען אין משך פון איין יאָהר פאָרגעקומען 62 פאַלען פון בית־עלמין־שענדונגען. אין טערקיי ווערט געטרי־בען אַ שאָוויניסטישע, אַנטי־יודישע פּראָפּאַגאַנדע. די טערקישע יודען זענען גישט גלייכבערעכטיגט געוואָרען מיט די איבריגע בירגער.

דער אינצידענט ביים כותל־מערבי האָט אַרויס־גערופען אַ פּראָטעסט־כוואַליע פון גאַנצען יודענ־טום. אָבער נעבען די דאָזיגע שאָטען־זייטען פון יודישען לעבען דאַרף מען אויך אָנווייזען אויף די ליכטיגע זייטען און דערפרעהענדע ערשיינונגען. די יודישע ישיבות אין דרום־אַמעריקא ענטוויקלען זיך אַלץ לעבהאַפטער. בעפרידיגענדע ידיעות קו־מען אָן פון מעקסיק און בראַזיליען. אַ וואונדער־באַרער בעווייז פון יודישען אחדות איז די שאַ־פונג פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ, וואָס וועט רוקען פאָראויס דעם אויפבוי פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים. הרב הערץ האָט ווייטער גערעדט וועגען דער ישיבות־בעוועגונג אין מערב־אייראָפּאַ און די פרעכטיגע ישיבות, וואָס זענען געשאַפען געוואָרען אין אַמעריקא. הרב ד״ר הערץ האָט אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו שטיצען די שלום־שטרעבונגען דורך גרינדען ספּעציעלע ספּעציפישע אָרגאַניזאַציעס אין אַלע לענדער. הרב הערץ האָט זיך געגוי אָפּגעשטעלט אויף דער פּראָפּאַגאַנדע פאַר׳ן קאַלענדאַר־רעפאָרם, וואָס ווערט געפיהרט פאַר די מיטלען און אין די אינטערעסען פון דער הויך פינאַנץ און באַהן איי־גענטימע און האָט צום סוף בעהאַנדעלט אַ רייהע אינערליכע פּראָבלעמען פון ענגלישען יודענטום.

——=:§:=——

קהלות-געזעץ אריינגעטראגען אין רומענישען פארלאמענט

די יודישע פראטעסט=אקציע געגען געזעץ

בוקאַרעשט, (י.ט.א.) נישט קוקענדיג אויף דער העפטיגער פּראָטעסט־אַקציע מצד דער יודישער געזעלשאַפט האָט מיניסטער וואַדע אַריינ־געטראָגען דעם רעגירונגס פּראָיעקט וועגען קהלות־געזעץ אין פּאַרלאַמענט, נאָכדעם ווי ער איז אָנ־גענומען געוואָרען אין פּאַרלאַמענט האָט מען אַנער־קענט דעם געזעץ־פּראָיעקט פאַר אַ דרינגענדען. די יודישע דעפּוטאַטען ענטוויקלען אַן׳ענערגישע טעטיגקייט. אַ גרויסע טייל פון די בעסאַראַבער דעפּוטאַטען ווי אויך פּאַרטגעשריטענע מיטגלידער פון דער רעגירונגס־פּאַרטיי, ווי פּראָפ. אַנדרעי, ראַלעאַ און אַנדערע האָבען פערשפּראָכען שטיצען דעם יודישען שטאַנדפּונקט אין דער פראַגע פון קהלות־געזעץ. אין בוקאַרעשט, יאַסי און אַנדערע שטעט זענען פאָרגעקומען אַ רייהע יודישע מאַסען־מיטינגען, וועלכע האָבען אָנגענומען אַ שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען דעם רעגירונגס־פּראָ־יעקט פון קהלות־געזעץ, וועלכער ווערט בעצייכענט אַלס אַטענטאַט אויף די אָרגאַניזאַציאָנס־פאָרמען פון יודישען געזעלשאַפטליכען לעבען.

מ׳הויבט אז פלאנצען דעם איינשטיין-וואלד

ירושלים, 21 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דער תל־אביב׳ער מאַגיסטראַט, און דער „קרן־קימת הא־ בען בעשלאָסען אָנצוהויבען צו פלאַנצען דעם איינ־שטיין־וואַלד.

די סבה פון כינעזיש=רוסישען קאנפליקט

ס׳איז נאָך נישט פערבייַ דער עכאָ פון דעם טומעל, וואָס האָט ערשט נישט לאַנג געמאַכט אין דער וועלט דאָס פייערליכע אונטערשרייבען פון דעם קעלאָג־פּאַקט, פון אָפּמאַך, וועלכער פרובט אויסצומיידען מלחמות, און שוין האָט די גאַנצע וועלט זיך דערוואוסט וועגען רוסיש־כינעזישען קאָנ־פליקט, וועלכער קען יעדע מינוט זיך פערוואַנדלען אין אַ פאָרמעלער מלחמה.

אין דער קאָמפּליצירטער סיבה פון דער דאָ־זיגער קאָנפליקט איז איינס זיכער: עס האַנדעלט זיך וועגען דער מורח־כינעזישער באַהן־ליניע. די גרעסטע באַהן־ליניע אין דער וועלט איז דער אָב־יעקט פון׳ם סכסוך. ביידע צדדים זענען גרייט צוליב אָט דער דאָזיגער באַהן־ליניע, אָנצוהויבען אַפילו אַ מלחמה, נישט געקוקט דערויף, וואָס ביידע האָבען אונטערגעשריבען דעם קעלאָג־אָפּ־מאַך.

נישט צום ערשטען מאָל איז די מורח־כינעזי־שע באַהן־ליניע די סיבה פון אַן׳אינטערנאַציאָנאַלען סכסוך. שוין איהר ענטשטעהונג איז פאָרגעקומען אונטער אַ פערמאַסקירטען קאַמף און וועלכען ס׳־האָבען אָנטיילגענומען דאָס צאַרישע רוסלאַנד, יאַ־פּאַן און כינאַ. די געשיכטע פון דער באַהן הויבט זיך אָן אין יאָהר 1895. ווען יאַפּאַן האָט נאָך אַ צוויי־יעהריגען קריג מיט כינאַ פערנומען דעם האַלב־אינזעל לאַאָראַן מיט דער חעה דעם האַלב־אינזעל שטענדיג צו אָקופּירען. דאָס האָט שטאַרק בעאונרוהיגט רוסלאַנד, וועלכע האָט מורא געהאַט פאַר׳ן יאַפּאַנישען איינפלוס אויפ׳ן ווייטען מורח, און זי האָט מיט דער הילף פון פראַנקרייך און ענגלאַנד אַרויסגעשיקט צו יאַפּאַן אַן׳אולטימאַטום, אין וועלכען רוסלאַנד שטעלט זיך אַ קעגען דעם, אַז יאַפּאַן זאָל צונעהמען לאַאָראַן און האָט אָב־שטאַט דעם, אין נאָמען פון כינאַ, פאָרגעלעגט דער יאַפּאַנישער רעגירונג אַ בערייטענרע קאָנ־טריבוציע. יאַפּאַן איז געווען אָפּגעשוואַכט פון דער מלחמה און האָט קאַפּיטולירט.

ערשט רעמאָלט האָט רוסלאַנד אויפגערעקט די סיבה צוליב וואָס זי האָט אונטערשטיצט כינאַ, פון איין זייט האָט זי אויסגעאַרבייט אין פּאַריז פאַר כינאַ אַ לאַנג־טערמיניגען הלוואה אויף צו בע־צאָהלען די קאָנטריבוציע. פון דער אַנדער זייט, האָט רוסלאַנד בעקומען פון כינאַ די הסכמה אויף אַדורכצופיהרען דורך דער כינעזישער טעריטאָריע אַ באַהן־ליניע, וועלכע זאָל פערבינדען סיביר מיט וולאַדיוואָסטאָק.

די כינעזער זענען נאָכגעקומען דער דאָזיגער פאָדערונג בתנאַי, אַז די פּראָיעקטירטע באַהן־ליניע זאָל אויסגעבויט און עקספּלואַטירט ווערען נישט דורך דער רוסישער רעגירונג, נאָר דורך אַ פּריוואַטער געזעלשאַפט.

אין יאָהר 1896 איז ענטשטאַנען די געזעל־שאַפט פאַר דער מורח־כינעזישער באַהן־ליניע. די געזעלשאַפט האָט זיך געשטיצט אויף דער מעכטיגער רוסיש־אַזיאַטישער באַנק, דער בוי פון דער באַהן האָט געקאָסט 300 מיליאָן רובל און איז פערטיג געוואָרען אין יאָהר 1903. דערווייל האָט זיך צו־פּלאַקערט די רוסיש־יאַפּאַנישע מלחמה און דער דרום־טייל פון דער ליניע איז איבערגעגאַנגען צו יאַפּאַן.

אין דער געמישטער רוסישער־כינעזישער פער־וואַלטונג פון דער באַהן־ליניע האָט די מעהרהייט געהאַט רוסלאַנד, נאָך דער וועלט־מלחמה איז די פערהעלטעניש געענדערט געוואָרען, צוליב דעם אָפּ־געשוואַכטער אויטאָריטעט פון רוסלאַנד אויף מורח און אויך צוליב די וואַקסענרע נאַציאָנאַלע אַספּי־ראַציעס אין כינאַ. דער דאָזיגער צושטאַנד איז בעשטעטיגט געוואָרען דורך אַן׳אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען דעם 31. מאַי 1924 און פּעקין צווישען די סאָוויעטען און כינאַ און דאַן דורך דער מוקדענער אָפּמאַך פון 20. סעפּטעמבער 1924. לויט די דאָזיגע אָפּמאַכען האָט זיך אָן דער שפּיץ פון דער מורח־כינעזישער באַהן גע־שטעלט אַ פערוואַלטונג פון 10 פּערזאָן (5 רוסען און 5 כינעזער), דער פּרעזעס פון דער פערוואַל־טונג מוז זיין אַ כינעזער. דער טעכנישער לייטער דאַרף זיין אַ סאָוויעטישער בירגער, זיין געהילף מוז זיין אַ כינעזער. דער פינאַנציעלער צושטאַנד פון דער ליניע איז געוואַקסען פון טאָג־צו־טאָג. די הכנסות האָבען אין די לעצטע יאָהרען איבערגע־שטיגען 40 מיליאָן גאָלד־רובל אַ יאָהר, בעת די אויסגאַבען האָבען בעטראָפען 25 מיליאָן רובל. די בעפעלקערונג אין מאַנדזשוריען איז געוואַקסען פון 2 מיליאָן ביז 28 מיליאָן. די מורח־כינעזישע באַהן איז דעריבער געוואָרען אַ געשמאַקער ביסען פ דער רעוואָלוציאָנערער כינעזישער רעגירונג, וועל־כע האָט קיין שום הכנסות נישט געהאַט, דאָס איז געווען די סיבה, וואָס די כינעזישע רעגירונג האָט איצט פערנומען די מורח־כינעזישע באַהן־ליניע, צוליב וואָס עס איז ענטשטאַנען דער קאָנפליקט און ס׳האַלט ערב־מלחמה.

ס׳איז פאַלש די מיינונג, אַז יאַפּאַן איז צו־פרידען מיט דעם איצטיגען קאָנפליקט צווישען סאָ־וויעטען און כינאַ. די אינערליכע קאָנסאָלידאַציע פון דער כינעזישער רעפּובליק און דאָס וואַקסען פון איהר מאַכט, איז פאַר די יאַפּאַנער נישט קיין גינסטיגע ערשיינונג. פון דער אַנדערער זייט איז דאָס בעזיצען פון דער מורח־כינעזישער באַהן, דורך דער נאַציאָנאַלער רעגירונג, אַ געפאַהר פאַר דעם יאַפּאַנישען בעזיץ אויף דעם דרום־מאַנדזשור־רער ליניע. דעריבער איז פאָראויסצוזעהען אַ שלום אינטערווענץ פון יאַפּאַן, וועלכע איז זיכער גוטע צו שיצען די רוסישע אינטערעסען אין מאַנדזשוריען ווי די כינעזישע.

פערענדיגט די סעסיע פון דער מאנדאטען-קאמיסיע ביים פעלקער-בונד

גענף, 21 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די מאַנ־דאַטען־קאָמיסיע ביים פעלקער־בונד האָט פערענ־דיגט די סעסיע.

א לאקאוט פון איבער א האלבען מיליאן ארבייטער אין לאנדאן

לאָנדאָן, 20. (אטע) צוליב דעם וואָס די אונטערהאַנדלונגען צווישען דער רעגירונג און די בוימוואָל־אינדוסטריעלער האָבען נישט דערפיהרט צו קיין שום רעזולטאַט, איז ענטשטאַנען אַ ערנסטע מורא, אַז דעם 29. יולי וועט אויסברעכען אַ לאָ־קאַאוט, וואָס וועט אַרומנעהמען איבער אַ האַלבען מיליאָן אַרבייטער.

ערד - ציטערניש אין פלארענץ

רזים, 20. (אטע) נעכטען אַרום 10 אַ זייגער אין אָוונט האָט מען אין פלאָרענץ און אין דער אומגעגענר געפיהלט אַ שטאַרקע ערד־ציטער־ניש, וואָס האָט געדויערט 8 סעקונדען. די בעפעל־קערונג איז אין פּאַניק ענטלויפען פון די וואוינונגען. אין דער שטאָט אַליין זענען קיין היזקות נישט נאָ־טירט געוואָרען.

הונגער-שטרייק אין א ריגער טורמע

ריגע, 21 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) אין דער היגער טורמע איז אויסגעבראָכען אַ הונגער־שטרייק פון פּאָליטישע אַרעסטירטע, צווישען די אַרעסטיר־טע געפינען זיך 25 יודען.

דער הונגער־שטרייק האָט אויסגעבראָכען ווייל מ׳האָט די אַרעסטירטע אַריינגעזעצט אין אַ פינס־טערען קאַרצער.

פארשטעהער פון העברעאישען אוניווערזיטעט

אויפ׳ן אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פאר רעליגיאנס=פילאזאפיע

ירושלים. (יט״א) פון 27. ביז 29. אוי־גוסט ה. י. קומט פאָר אין לונד (שוועדען) דער פינפטער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פאַר רע־ליגיאָנס־פילאָזאָפיע.

דעם העברעאישען אוניווערזיטעט וועט אויפ׳ן קאָנגרעס רעפּרעזענטירען דער ראַצענט פאַר יודי־שע פילאָזאָפיע דר. צבי רוזענדרוק, וועלכער וועט האַלטען אַ רעפעראַט וועגען בעגריף פון דער נשמה אין יודישער מיטעלאַלטערליכער רעליגיאָנס־פילאָ־זאָפיע.

אויפ׳ן קאָנגרעס וועלען אויך האַלטען רעפעראַ־טען די מיטגלידער פון קוראַטאָריום פון העברעאישען אוניווערזיטעט דר. מאַרטין בובער און פּראָפ. י. האַראָוויץ (פראַנקפורטער אוניווערזיטעט).

א תענית-ציבור אין ליטע צו-ליב׳ן חילול הקודש

קאָוונע, 21 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דער שענדליכער חלול־הקודש אין ווילקאָווישקי, וועגען וואָס מיר האָבען נעכטען מיטגעטיילט, האָט אויפ־געריסען די גאַנצע עפענטליכקייט.

מ׳רעכענט, אַז מ׳האָט דאָ צו טון מיט אַ דאָפּעל־פערברעכען; אַ טייל האַלטען, אַז שולדיג איז דאָס מיידעל, וואָס מ׳האָט געפונען ביים ארון קודש, דאָס מיידעל זאָל זיין גייסטיג קראַנק.

אין גאַנץ ליטע איז ערקלעהרט געוואָרען אַ תענית־ציבור.

סעסיע פון אינטערנאציאנאלן ראט פון „ארט"-פערבאנד

בערלין, (י.ט.א.) פון 21 ביז דעם 24 יולי וועלען פאָרקומען אין בערלין די בעראַטונ־גען פון אינטערנאַציאָנאַלען ראַט פון „אָרט"־פער־באַנד. אויף דער טאָג־אָרדנונג שטעהט דער אַר־בייטס־פּראָגראַם פאַרן יאָהר 1929/30. אין דער בעראַטונג וועלען זיך בעטייליגען פאָרשטעהער פון „אָרט" אין פערשידענע לענדער. בעריכטען וועגען דער אויפבוי־טעטיגקייט אין סאָוויעט־רוס־לאַנד וועלען אָבגעבען איינס. צענעלניצקי און דר. זילבערפאַרב, וועלכער האָט לעצטענס געמאַכט אַ רייזע איבער די יודישע ישובים אין ראַטען־פערבאַנד.

יארג
22 יולי 1929

„נייער פאלקסבלאט"

יארג
22 יולי 1929

דער בטלנישער געדאנק

יאהרענלאנג איז אין וויען געזעסען א פערארימטער יונגער גראף קודענהאווע קאלעגי און געפרעדיגט א געדאנק פון „באחרית הימים" אין דער פארם פון פאן-איראפא. דער עולם האט עס אויפגענומען מיט א וואוילוואוילנדיגען ביטול, ווי א מין קינדער-פאנטאזיע, ביז... ביז דער פראנצויזישער פרעמיער בריאן האט דעם געדאנק פראקלאמירט פון דער פארלאמענט-טריבונע ווי א מיטעל פטור צו ווערען פון אלע צרות.

ס'איז נישט קיין חידוש, וואס דער היינטיגער שלום קומט אן דער וועלט שווערער ווי אלע פריהערדיגע שלום-טראקטאטען. שוין איבער הונדערט יאהר, זינט מעטערניכס „הייליגען בונד", פלעגט א גרופע מלוכות, נאך א מלחמה, שליסען א שלום אויף עמיצענס חשבון. מ'האט געשטיקט טערקיי, מ'האט געשטיקט יאפאן און כינע, מ'האט פערכאפט און געשטיקט ווייטע קאלאניעס אין פערשידענע וועלט-טיילען, מ'האט געשטיקט אפילו אייגענע נאהנטע מלוכות, וואס האבען זיך נישט אויסגעקליגט אריינצוקריגען זיך אין דעם אדער יענעם קאנצערט. אלעמאל האט מען אין געהיימע אפמאכען זיך געטיילט מיט עמיצענס האב און גוטס.

אזא שלום איז גרינג געווען צו מאכען, ווייל ס'איז געווען מיט וואס זיך צו טיילען. מ'האט בלויז געדארפט שטיין אויף דער וואך מיט געווער אין האנד אפהיטען די „טראפייען", וואס זענען אין דער אמת'ן געווען פשוט'ע גזלות און גנבות, אבער קוים זענען די פויערים-יונגען געווען גענוג בעוואפענט מיט שווערדען און ביקסען, האבען שוין די באלעבאטים פון דער לאגע געקענט רוהיג און צופרידען געניסען די פרוכט פונ'ם „שלום".

היינטיגס מאל איז געווען א מלחמה פון אלע קעגען אלע, ממילא מוז אויך דער שלום זיין צווישען אלע מיט אלע. דער היינטיגער שלום האט נישט קיין בערישע פעל צו טיילען זיך מיט איהר, ער מוז נערן די וועלט מיט איהרע אייגענע זאפטען. חוץ דעם איז די וועלט שוין דעמאקראטיזירט און די פויערים יונגען און דער שטאטישער פראלעטאריאט ווילען אויך אנ'עקוויוואלענט פאר זייער פערגאסענע בלוט.

און צו אלע צרות איז נאך אויפגעשטאנען אנ'אלגעמיינער שונא, די מאשין, וואס רייסט זיך אריין אין די געדיכטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג, נעמט צו ביי זיי דעם ביסען ברויט און מאכט זיי אינגאנצען פאר איבעריגע אומנוציגע בעשעפענישען אויף דער וועלט. ענטקעגען דעם דאזיגען שרעקליכען שונא איז נישט גילטיג קיין שום מלחמה און קיין שום געהיימער שלום-אפמאך.

אין די ערשטע טעג נאך דער מלחמה זענען די טריאומפאטארען געווען פערפיהרט פון נצחון און האבען געמיינט, אז ס'וועט זיך זיי איינגעבען, צו שליסען א שלום אויף די אמאליגע יסודות, אויפ'ן חשבון פון דער בעזיגטער דייטשלאנד. זיי האבען גע'חלומט צו טיילען זיך מיט דער קאנטריבוציע פון די צענדליגער מיליארדען און דערמיט פערוואנדלען דייטשלאנד אויף צענדליגער יאהרען פאר זייערען א וואסאל. האבען אבער די ווייטערדיגע יאהרען בעוויזען, אז ביי היינטיגע בעדינגונגען איז עס א פאלשע האפענונג. דער איבערפלוס פון דייטשער ענערגיע און פון אמעריקאנער קאפיטאל האבען אדורכגעשפארט די מענשליכע קארדאנען, אדורכגעבראכען וועגען פאר דער אינדוסטריע און פאר דער מאדערנער טעכניק און געגעבען דעם ווילען פון דער „קאאליציע" האט טריאומפירט דער אמאליגער „בטלנישער" ווילסאן-לאזונג פון א שלום אן זיגערס און אהן בעזיגטע.

שוין היינט איז שווער אנצוווייזען ווער ס'האט געוואונען און ווער פערשפילט — אלע זענען אלעמען שולדיג און אלע צוזאמען פרעגלען זיך אין זייער אייגענעם סאוס.

יא, איין מלוכה איז פארהאן, וואס האט די בערישע פעל אינגאנצען צוגענומען פאר זיך — אמעריקא. אבער אויך זי קען דערפון נישט געניסען און צוליב די היינטיגע קאמפליצירטע עקאנאמישע פערהעלטענישען ווערט דארט דוקא דורכ'ן איבערפלוס פון גאלד, דורך דער אזוי צופויקטער „פראספעריטי", אויסגערוקט אמשארפסטען די פראגע פון ארבייטסלאזיגקייט.

אמת, די וועלט האט נאך א סך מעגליכקייטען נישט אויסגענוצט. ס'קען נאך געהויבען ווערען דער קולטורעלער ניוא פון ווייטען און נאהנטען מזרח און אפילו פון א סך אייראפעאישע מקומות — כדי די וועלט זאל בעקומען מיליאנען נייע קאנסומענטען און דער וואוילשטאנד זאל זיך הויבען.

ווער ווייסט, וויפיל צענדליגער יאהרען די מענשהייט האט נאך צו לעבען און געניסען, ביז דער היינטיגער מחבל, די מאשין, וועט אויך אין די אלע אפגעשטאנענע ערטער ארויסרופען אנ'איבערזעטיגונג און ארבייטסלאזיגקייט.

אבער מיט מלחמות קען מען עס שוין היינט נישט אויפטון. און אויך דער געפעלשטער היפאקריטישער שלום איז שוין היינט אנ'אנאכראניזם. דאס איינציגע מיטעל, וואס איז געבליבען, איז אנ'אפענהארציגער אויפריכטיגער צונויפרעדען זיך. נישטא היינט קיין פעלקער קינדער און פעלקער-ניאנקעס — אלע זענען גלייך בעוואוסטזיניג און מינדיג און אלע ווילען זיך בעטייליגען אין דער וועלט-סעודה.

און נאך א צעניאריגען זיצען ביים גרינעם טיש פונ'ם פעלקער-בונד, נאכ'ן איבערצייגען זיך, אז מיט געוואלד און מיט פאלשקייט קען מען גארנישט מאכען, ווערט אייראפא ביסלעכווייז רייף פאר'ן אוטאפיסטישען געדאנק פונ'ם ווינער הויכגעבוירענעם זשורנאליסט, פאר'ן געדאנק פון פאן-אייראפא.

אפשר איז עס דערווייל א פינגער געגען אמעריקא, אדער געגען רוסלאנד, אדער געגען ביידע צוזאמען. אבער זאל נאר דער דאזיגער אומגלויבליכער געדאנק פערווירקליכט ווערען, וועט ער שוין מוזען זיין בלויז אנ'עטאפ אויפ'ן ווייטערדיגען וועג פון א נאך ברייטערען אינערליכען שלום.

אויב מ'קען נישט דעם שונא פערניכטען, מוז מען איהם פערוואנדלען אין א פריינד און מיט געמיינזאמע כוחות זוכען מיטלען פאר דער עקזיסטענץ.

פ. קאפלאן.

מארמארעק-וואלד אין א"י

פאריז, (י.ט.א.) די זאמעל-אקציע צו פלאנצען אין ארץ-ישראל א וואלד פון 2000 ביימער לכבוד דעם פערשטארבענעם ציוניסטישען פיהרער ד"ר אלעקסאנדער מארמארעק האט שוין געבראכט בעדייטענדע רעזולטאטען, ביז איצט זענען געזאמעלט געווארען 500 ביימער-שטענדונגען און אין קורצען וועט מען שוין אין משמר-עמק אנהויבען צו פלאנצען דעם מארמארעק-וואלד.

עסטרייכישע „היימוועהר" אפען אנטיסעמיטיש

וויען, (י.ט.א.) דא איז פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון די שטאטישע אנגעשטעלטע וואס איז צונויפגערופען געווארען דורך דער מיליטערישער ארגאניזאציע „היימוועהר". די רעדעס אויף דער פערזאמלונג האבען געטראגען א בולט'ן אנטיסעמיטישען כאראקטער. די ווינער פרעסע ווייזט אן אויף דער פערשטארקונג פון די אנטיסעמיטישע שטימונגען אין „היימוועהר", וואס ווענדעט איהר טעטיגקייט נישט נאר געגען די סאציאל-דעמאקראטען נאר אויך געגען יודען.

געשטארבען הרב מרדכי ליב רובין

וויען, (י.ט.א.) דא איז געשטארבען אין עלטער פון 55 יאהר דער ראש בית-דין ביי דער אשכנזישער קהלה אין ירושלים, הרב מרדכי לייב רובין, הרב רובין איז געקומען קיין וויען צו דער אלוועלטליכער עקזעקוטיווע פון „אגודת ישראל".

הרב רובין שטאמט פון מיר (ליטע) און איז געווען אלגעמיין געאכטעט אויך דורך זיינע פאליטישע געגנער.

אין הסכם מיט'ן לעצטען ווילען פון פערשטארבענעם וועט ער געבראכט ווערען צו קבורה אין ירושלים.

יודישער געזאנג-פעראיין בעקומען דעם 2-טען פריז

בודאפעשט, (י.ט.א) אן דעברעטשין איז פארגעקומען א קאנקורס פון געזאנג-פעראיין מיט'ן אנטייל פון 40 פעראיינען מיט 10,000 זינגער פון גאנץ אונגארן. דער איינציגער יודישער געזאנג-פעראיין, וואס האט זיך בעטייליגט אין קאנקורס האט בעקומען דעם צווייטען פריז.

קאלאניזאציע פון די ארמענישע היימלאזע אין סיריען

ביירוט, (י.ט.א.) דא איז אנגעקומען דער פארשטעהער פון פעלקער-בונד, וואס איז דעלעגירט געווארען קיין סיריען, כדי אויסצופיהרען מיט דער קאלאניזאציע פון די ארמענישע היימלאזע. דער פעלקער-בונד האט ביז איצט אסיגנירט 2 מיליאן פראנק פאר דער ארמענישער קאלאניזאציע אין צפון-סיריען.

קאוונע אין די אויגען פון א פרעמדען

(פון א רייזע איבער ליטע)

די לעצטע יאהרען איז קאוונע אויפגעריכט געווארען.

עס זענען צוגעקומען א רעכט-ביסעל גרויס-שטעטישע בנינים, א רייה שיינע מלוכה-געביידען, די גאסען זענען געווארען ריינער, עס ווערט דורכגעפיהרט קאנאליזאציע — קאוונע גרויסשטעטלט זיך.

דער בעוואונדערער חן-פונקט פון קאוונע — די „קאנקע" איז שוין אויך פערשוואונדען. נישטא מעהר די בעריהמטע קאנקע, זי איז שוין אויף יענער וועלט.

עברדיגען הארבסט האבען די ליטווישע סטודענטען בעשלאסען א סוף צו מאכען מיט דער קאנקע. האבען זיי זיך א לאז געטון אויף „לאיסוועס", געכאפט די ערשטע בעסטע קאנקע, פעריאגט דעם שמייסער, ארויסגעטריבען דעם עולם, אויסגעשפאנט דעם פערדעל און א נעהם געטון די קאנקע ווי א טעה-מאשינדעל און עס איבערגעקוליעט מיט'ן דעק ארויף.

דאס איז געווען דער ערשטער רעוואלוציאנער ארויסטריט געגען דער פערדניצע.

די שטאט-פערוואלטונג האט אנגעהויבען צו פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט דער בעלגישער קאנקע-געזעלשאפט קודם טערמין אפצוטראגען זיך מיט דער קאנקע. עס האבען געפעהלט נאך צוויי יאהר צום סוף פון דער קאנצעסיע, וואס די אויסלענדישע געזעלשאפט האט געהאט אין קאוונע. די פירמע האט מען מפייס געווען, און די קאנקע איז אראפ פון דרך-המלך. מען האט איהר, דער קאנקע אפגענומען דאס רעכט. מיט גרויס פאראד האט מען איינגעארדנט די לויה אויף וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען, יונג און אלט, קינד און קייט. מען האט די קאנקע בעגלייט אין דער אייביגער רוה, אפגעזאגט א רבנן-קדיש און א סוף.

כדי קינדס-קינדער זאלען געדענקען, ווי זייערע זיידעס האבען זיך אמאל געשלעפט אויף קאוונער גאסען אין א פערדעלדיגער בויר, האט מען די היסטארישע קאנקע נומער 5, וואס די רעוואלוציאנערע סטודענטען האבען אין הארבסט איבערגעקוליעט, אוועקגעשטעלט אין מוזיי.

דער אויטאבוס האט געירשנט דעם ארט פון קאנקע, האט אבער אויך טיילווייז איבערגענומען איהר „פיר" און מנהג — דער אויטאבוס האלט אויך פון כלל: גיי נישט גיך, וועסטו נישט צורייסען די שיך! צו וואס די איילעניש? — נישקשה, מען וועט בעווייזען — אלע וועגען פיהרען צום וואקזאל און דער וואקזאל איז נישט קיין ציג, ער וועט נישט אנטלויפען.

בכלל האלט קאוונע נישט פון איילן זיך. מענשען האבען האלט זיך צו בעוועגען פאמעליך, געהן פוס-טריט — מען בעווייזט סיי-ווי-סיי, טאמער דארף מען א ביסעל זיך צואיילען, נעהמט מען א טאקסי.

נישט קוקענדיג וואס קאוונע, האט זיך די לעצטע יאהרען א רוק געטון פאראויס און ווערט גרויס-שטאט, ליגט נאך אויף איהר דער פראווינציעלער חן. זי מאכט דעם איינדרוק ווי אנ'אלט-פרענקישע דירה, וועמענס באלעבאס עס איז אויף דער עלטער נתעלה געווארען. די פאמיליע האט זיך פונאנדערגעוואקסען. עס זענען אנגעקומען אייניקלעך און פעטערס, איידימס און שניר צו גאסט, און מען דארף די אלט-מאדישע דירה בענייען און איהר מאכען מאדערן.

ליטע אין פערגלייך מיט אנדערע ניי-געשאפענע מלוכות האט אסך אליין געדארפט שאפען און בויען. ליטע האט נישט אלץ בעקומען מן המוכן. זי האט א גרויסען טייל פון איהר באלעבאטישקייט אליין זיך געדארפט איינקויפען און איינשאפען. פיסלעכווייז קומט ליטע צו זיך, און דעריבער מאכט קאוונע, די הויפט-שטאט פון ליטע, דעם איינדרוק פון שטאט-שטעטעל.

עקאנאמיש לעבט איבער די בעפעלקערונג אין ליטע לעצטענס א קריזיס צוליב דער אומגערעטעניש. אויף קאוונע מערקט מען עס ווייניג. דער עולם געהט גאנץ אייראפעאיש געקליידעט, פילט אן די טעאטערן, קינאס, קאפעען און גערטנער — לאזט זיך וואוילגעהן.

דערפאר שפירט זיך שטארק די ארימקייט בעזונדערס אין בירזשער קרייז, אין יאנישקער געגענד, אין פאנעוועזשער קרייז, אין שאוולער קרייז — אין גאנצען צפון-טייל פון ליטע — וואס דא האט די אומגערעטעניש געהאט די גרעסטע שליטה.

ווי עס קריסטעלט זיך, אזוי יודעלט זיך, און א סברה, אז אין היינטיגט פון קריזיס יודעלט זיך מעהרער ווי עס קריסטעלט זיך. די יודישע בעפעלקערונג אין די דאזיגע געגענטען איז פעראָרימט, שטארק פעראָרימט.

געוועזענע רייכע באלעבאטים זענען היינט יורדים, מיטעלמעסיגע באלעבאטים זענען לעצטענס ארימעלייט, און ארימעלייט זענען היינט נאך מעהר קבצנים.

יורדי-באלעבאטים, איינגעפונדעוועטע גבירים, ביי וועמען די עשירות איז איבערגעגאנגען בירושה פון דור צו דור, האבען דעם לעצטען יאהר זיך פערשריבען אין דער חברה דלפונים.

יעדען ליבען טאג קומען צו נייע קבצנים, און מען ווייסט היינט נישט, אויף וועמען עס וועט מארגען פאלען דער ביטערער גורל.

אט איז א הויזירער אין פאנעוועזש אריין אין א שטוב פון א בעוואוסטען עושר און שטאט, ער איז לאנג געשטאנען און געווארט — און זיך נישט דערווארט. איז דעם ארימאן דער ענין געווארען קשה. ער איז א דערפאהרענער שנארער, א „ספעץ" אין זיין פאך, און האט געוואוסט, אז פון דער שטוב געהט מען קיינמאל ליידיג נישט ארויס, און מיט אמאל בלייבט ב' יאהם די האנד הענגען א ליידיגע, אלס „ספעץ" האט ער זיך א דריי געטון אהין און אהער און גיך דערשמעקט, אז אין שטוב איז נישטא קיין כזית ברויט, האט דער חוזר על הפתחים ארויסגענומען א לעבעל ברויט פון זיין טארבעלע און עס איבערגעלאזען אויפ'ן טיש, איידער ער האט נאך בעוויזען ארויסצוגעהן, האבען זיך אויפן לעבעל ברויט געווארפען הונגעריגע הענד...

די מעשה איז נישט קיין אויסגעטראכטע, נאר א קאנטראלירטער פאקט.

און אט האט איהר נאך א פאקט, גענומען פון דער טרויעריגער יודישער ווירקליכקייט אין ליטע.

עברדיגען ערב פסח איז א קאוונער שעהנע באלעבאסטע פון די בכבודיקסטע גבירות אין שטאט, געקומען אין מצה-קאמיטעט, און געפרעגט, מיט וויפיל מען וועט איהר היי-יאהר בעשטייערן לטובת מעות-חטים (אין קאוונע איז דער מנהג, אז די באלעבאטים קומען אליין אין מצה-קאמיטעט זיך בעשטייערען). דער מצה-קאמיטעט האט געהאט א חשד, אז די גבירטע איז שוין נישט דאס, וואס אמאל. האט דער מצה-קאמיטעט פארזיכטיג איהר בעשטייערט מיט 5 ליט. אז דער מצה-קאמיטעט האט אויף מארגען געמאכט א גענויע חקירה ודרישה וועגען דעם וואוילשטאנד פון דער שיינער באלעבאסטע, האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער חשד איז בערעכטיגט. די שיינע באלעבאסטע איז א יורדטע, און זעלבען טאג האט דער מצה-קאמיטעט אנשטאט די 5 ליט, וואס די יודענע האט געגעבען לטובת מעות חטים, איהר אפגעשיקט גאנצע 200 ליט.

די פאליטישע לאגע פון די יודען אין ליטע האט זיך וועהניג וואס געביטען. די איבערקעהרעניש אין ליטע האט קיין מערקבארע שינויים אין פאליטישען לעבען פון די יודען נישט אריינגעבראכט. יודען געניסען ווי פריהער פון שול-אויטאנאמיע, לעצטענס האט אפילו דער מיניסטער-פרעזידענט וואלדעמאראס נאך מעהר פערברייטערט די יוד. שול-אויטאנאמיע און אסיגנירט פאר דעם נייעם יודישען טעאטער אין ליטע א סובסידיע פון 10,000 ליט יא"ג 5000 ליט פאר דער העברעאישער סטודיע.

דער יודישער געזעלשאפטליכער לעבען שלאגט אין ליטע גאנץ העפטיג.

די העגעמאניע אויף דער יודישער גאס האבען די ציוניסטען און אלע זייערע שאטירונגען און ריכטונגען, ציוניסטישע ארגאניזאציעס ווידמען א סך אויפמערקזאמקייט דער העברעאישער קולטור-ארגאניזאציע „תרבות", בויען קלובען, פעראיינען און אזוי ווייטער.

ליטע איז ציוניזירט און העברעאיזירט. קיין אנדערע פאליטישע פארטייען געפינט איהר כמעט נישט אין ליטע, ראשית, ווייל זיי זענען פערווערט, והשנית, זענען זיי טאקע וועהניג אין צאהל. דער „בונד" למשל, געהערט אין ליטע אינגאנצען צום עבר. דער אמאליגער „בונד" פון רוסלאנד, ליטע און פוילען פעהלט אינגאנצען אין ליטע.

דעם ארט פון „בונד" האט אין ליטע געירשנט דער „צ. ס.", וואו עס פיגורירען זיך ס'רוב ארבייטער, אויף אזא אופן איז היינט צו טאג אין ליטע געשאפען געווארען א מין העברעאישער „בונד".

בכלל וואלטען די יודען אין ליטע נישט האבען וואס צו זינדיגען, ווען נאט האלט נישט אויסגעקלעהרט א מאגע: וואס מאהנט חיונה!

ה. נערץ.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

22 מאָנטאַג — יולי — יד תמוז תרפ"ט

זון־אויפגאַנג 3.33
זון־אונטערגאַנג 7.50

אַ צרה פון אַ יודישען גאַסען־הענדלער

ראָנערשטאָג ביינאַכט זענען צו אונז אין רעד־אַקציע אַריינגעקומען 2 יודען און האָבען דער־צעהלט פאָלגענדעס:

אויף לאַגעווניצקא גאַס איז געשטאַנען אַ יוד און פערקויפט וואורשטלעך. פלוצלונג איז אָנגעקומען אַ פּאָליציאַנט און דעם יוד אַרעסטירט, ווייל מ'טאָר דאָרט נישט האַנדלען.

נאָכ'ן אַרעסטירטען יודען, בעת מ'האָט איהם איהם געפיהרט אין פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, זענען נאָכגעגאַנגען פיל יודען פון דער גאַס. דער פּאָ־ליציאַנט נומער 689 האָט דעם יודישען הענדלער בעהאַנדעלט, ווי ער וואָלט געווען אַ באַנדיט, צו־פיהרענדיג איהם צום אַריינגאַנג אין פּאָליציי קאָ־מיסאַריאַט האָט דער פּאָליציאַנט דעם יודען גע־געבען אַ שטויס פון וואָס ער איז געפאַלען און זיך צוקלאַפּט. די יודען, וואָס האָבען דעם בייגעוואוינט, האָבען געוואָלט אַריינגעהען אין פּאָליציי־קאָמיסאַר־יאַט האָט מען זיי נישט אַריינגעלאָזט און מ'האָט פערהאַקט די טיר.

דער עולם איז געוואַקסען און מ'האָט געמוזט אַרויסרופען רייטער־פּאָליציי, כדי דעם עולם פונ־נאַנדערצוטרייבען.

דערווייל האָט זיך פערשפרייט אַ קלאַנג, אַז דער יוד האָט זיך בעגאָסען מיט בלוט און ליגט אַ פערחלשטער.

האָט מען געוואָלט אַרויסרופען די פּאָגאָטאָוויע, אָבער פון דאָרט האָט מען געענטפערט, אַז ס'מוז אַרויסרופען די פּאָליציי, אַנדערש וועלען זיי נישט פאָהרען.

זענען די יודען געקומען צולויפען אין רעדאַק־ציע, אַז מען זאָל וועהען עפּעס טון, כדי צו ראַ־טעווען דעם אַרעסטירטען און צושלאָגענעם יודישען הענדלער.

ס'איז שוין געווען שפּעט, אָבער צופעליג איז דער פּרעזעס פון דער קהלה ה' מינצבערג נאָך געווען אין דער קהלה, האָבען מיר זיך געווענדעט צו איהם מיט דער בקשה, אַז ער זאָל אין דעם ענין אינטערווענירען.

פּרעזעס מינצבערג האָט זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירט, און האָט זיך באַלד געווענדעט צום ריושורנעם אָפיציר פון דער פּאָליציי־קאָמענדע, פון וועלכען ער האָט פערלאַנגט, אַז מ'זאָל איהם דערלויבען זיך צו זעהען מיט'ן פערהאַלטענעם הענד־לער, כדי בייצוזיין ביים צואַמענשטעלען דעם פּראָ־טאָקאָל, און אַז ס'זאָלען אויסגעהערט ווערען עדות, וואָס האָבען בייגעוואוינט די גאַנצע געשיכטע.

דער פּאָליציי־אָפיציר האָט זיך פערשטענדיגט מיט'ן 3. פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט און אין אַ פּאָר מינוט אַרום אָנגעקלונגען: אַז די מעשה ווי מ'האָט זי פאָרגעשטעלט דעם פּרעזעס מינצבערג, איז איבער־געטריבען: דער יוד איז נישט פערוואונדעט, און אַז פרעו. מינצבערג קען אַוועקפאָהרען אין קאָמי־סאַריאַט און וועט צוגעלאָזט ווערען צו דער אויס־פאָרשונג.

ווען ה' מינצבערג איז אָנגעקומען אין קאָמי־סאַריאַט, איז שוין דער עולם אַרום קאָמיסאַריאַט געווען צוטריבען.

דער אַרעסטירטער יוד האָט זיך אין אַ האַלב־בעוואוסטלאָזען צושטאַנד געפונען אין אַרעסט־צי־מער. די קליידער אויף איהם זענען געווען צוריסען, די רעכטע באַק שטאַרק געשוואָלען.

פּרעזעס מינצבערג האָט פערלאַנגט אין פּאָ־ליציי־קאָמיסאַריאַט, אַז מ'זאָל אַרויסרופען אַ ראַקד־טאָר אויף אַן אָבדוקציע. קיין פּריוואַטען דאָקטאָר האָט מען נישט אַרויסגערופען, נאָר אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע איז אָנגעקומען ערשט אין אַ קורצער שעה אַרום. דער דאָקטאָר פון פּאָגאָטאָוויע האָט געקלערט, אַז דער יוד איז פערקאַטערט, ס'קען זיין, אַז מ'האָט איהם געשלאָגען, אָבער קיין סמנים פון קיין קלעפּ זענען נישטאָ.

איינער פון די עדות, אברהם קלאַפּערמאַן (זגערזשער 12) האָט איבערגעגעבען, אַז ער האָט געזעהען, ווי דער פּאָליציאַנט האָט אַ שטויס געטון דעם הענדלער שלמה אַמזעל (בערעק יאָסעל־לעוויטש 12), פונ'ם שטויס איז דער יוד געפאַלען און זיך צוקלאַפּט.

בעת'ן צוזאַמענשטעלען דעם פּראָטאָקאָל איז אָנגעקומען די פּאָגאָטאָוויע.

פּרעזעס מינצבערג איז אַרויס צום אַרעס־טירטען.

דער פּשאָדאָווניק, וואָס האָט צוזאַמענגעשטעלט דעם פּראָטאָקאָל האָט אָנגעפרעגט איינעם אַ בחור — „צי האָסטו נישט געהערט, אַז דער הענד־לער אַמזעל זאָל האָבען זיך געמאַנגען צום פּאָ־ליציאַנט מיט אַ בעליידיגענדען אויסרוף?"

יענער האָט זיך נישט אָריענטירט און געענט־פערט — „יאָ, כ'האָב געהערט עפּיס!" און ס'איז אַזוי פערשריבען געוואָרען אין פּראָטאָקאָל.

אַזוי אַרום איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל און... דער יודישער הענדלער ווערט צוגעצויגען צו פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר „שטעלען אַ ווידערשטאַנד דער פּאָליציי".

אַ פּראָטאָקאָל איז אויך צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען נעגען אַ יודישע פרוי, וואָס האָט פּראָ־טעסטירט, הלמאי דער פּאָליציאַנט האָט אַזאַ שטויס געטון דעם יודען נעגען דער פרוי איז צוזאַמענגע־שטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל פאַר „שטערען די עפענטליכע רוה".

שלמה מאיר איז ענטלאָפען

און איבערגעלאָזען זיין ווייב מיט אַ קינד אויף דער האַנד

ווער האָט נישט געקענט די שעהנע גיטעל, אַ שניידער־אַרבעטערין, וואָס האָט געשטאַמט פון שעראַדז און האָט געוואוינט און געאַרבייט אין לאָדז. זי האָט געהאַט אַ זעלטענע „פּאַוואָדזעניע" נישט נאָר ביי איהרע חברים, נאָר ביי אַלע מיט וועלכע איהר פלעגט אויסקומען זיך צו בעגעגענען און פערקעהרען.

אונזער גיטעל איז שטאַרק געפאַלען דעם געגריוועטען שוסטער אַרבייטער שלמה מאיר רינער. דאָס יונגע פּאָרל האָט אָנגעהויבען ווערען אַלס נעהנטער מ'האָט זיי שוין איבעראַל גערעכענט פאַר חתן־כּלה, ביז... גיטעל האָט איינמאָל ערקלערט איהר שלמה מאיר'ן, אַז מ'מוז שטעלען אַ חופּה.

שלמה מאיר איז שוין 2 יאָהר צייט געווען בעקענט מיט גיטלען און איז מיט איהר „געגאַנגען" אָבער ווען גיטעל האָט איהם פערטרויערט דעם סוד וועגען דער פרוכט פון זייער ליבע, האָט ער זיך אַפּיסעל אָנגעהויבען קרומען און צום סוף אויסגע־שטאַמעלט אַז ער וויל האָבען נדן. גיטעל האָט גע־האַט אָנגעזאַמעלט אַ פּאָר זלאָטעס, איז זי אַוועקגע־פאָהרען צו דער מוטער אין שעראַדז און מ'האָט ווי ס'איז צוזאַמענגעשטעלט אַ 800 זל. כדי דאָס יונגע פּאָר זאָל זיך קענען דינגען אַ צימער צו וואוי־נען.

שלמה מאיר האָט געגומען דאָס נעלד. קיין דירה האָט ער אָבער נישט געדונגען, מ'האָט גע־שטעלט אַ חופּה און נאָך דער חופּה האָט דאָס יונגע פּאָר פּאָלק זיך געדונגען אַ צימער אַלס סוב־לאָקאַטאָר אויף זאַווישא 25 און האָבען זיך דאָרט בעזעצט. שלמה מאיר דער געגריוועטער שוסטער איז געווען אַרבייטסלאָז האָט ער גענומען דאָס געלד צו האַנדלען. דאָ האָט זיך איהם אָנגעהויבען דאַכטען, אַז ער איז אַ גביר און געלאָזט זיך וואויל־געהן און לעבען אַ גוטען טאָג. ער האָט זיך בעד־קענט מיט אַ פּאָר מערלעך און שלמה מאיר האָט אָנ־געהויבען וועבען אַ נייעם נדן.

די פרוי האָט דערווייל געהאַט אַ יונגעלע אין אַ וועכנערין קליניק. שלמה מאיר איז צו איהר געקומען און דאָס פּאָר פּאָלק האָט זיך פונאַנדער־גערעדט וועגען תכלית. גיטעל האָט פערטרויערט איהר מאַן, אַז זי האָט אַ „קניפּעל" פון אַ פּאָר הונדערט זלאָטים. האָט זי דעם מאַן אַוועקגעגעבען דאָס געלד, ער זאָל דינגען אַ דירה און געטראַכט וועגען אַ ליכטיגען לעבען מיט איהר קינד.

שלמה מאיר האָט צוגענומען דאָס געלד און איז אַוועק „דינגען אַ דירה". דערווייל האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ער האָט צוגענומען דאָס נעלד און איז פערשוואונדען.

ווען גיטעל איז אַרויס פון קליניק האָט זי איהר מאַן נישט געפונען. גוטע פריינד האָבען איהר דערצעהלט, אַז איהר מאַן האָט זיך לעצטענס שטאַרק געחברט מיט ריינעלע האַנדווערקער פון פעטריקאָוו, ביי וועלכער ער האָט געוואוינט אויף אַלעקסאַנדראָווסקא 28. שלמה מאיר איז ביי איהר שוין געווען דער דריטער.

גיטעל האָט נישט געהאַט וואו זיך אַהינצוטון מיט'ן קינד איז זי אַוועקגעפאָהרען צו איהר מוטער אין שעראַדז.

איצט איז זי ווידער געקומען קיין לאָדז און געפינט זיך דאָ קיין אָרט נישט מיט'ן 4 חדשים'דיגען קינד אויף די הענט. דערווייל האָט זי זיך דערוואוסט, אַז איהר שלמה מאיר געפינט זיך אין וואַרשע און וויל דאָרט מיט דער הילף פון פּראָפעסיאָנעלען פער־איין פון די געגריוועטע שוסטער קריגען אין וואַר־שאַ בעשעפטיגונג. וויל גיטעל, אַז דער פעראיין זאָל צווינגען איהר מאַן ער זאָל איהר געבען גט און העלפען אויסצוהאַלטען דאָס קינד, ביז ס'וועט גרע־סער ווערען און זי וויל אַליין קענען אָנהויבען צו פערדינען.

96־יעהריגער יוד האָט חתונה מיט אַ 40־יעהריגער אַלמנה

כדי זיין זוהן זאָל נישט ירש'ענען זיין פערמעגען

(—) אין אָזאָרקאָוו איז בעקאַנט אַ יוד, אַ בריה, אַ דורכגעטריבענער, ער הייסט „חיימל וואַר־יאַט". אָבער אַמייסטען איז חיימל בערימט דורך דעם, וואָס ער איז שוין אַלט קיין עין־הרע 96 יאָהר און קאָן נאָך אויפעסען אַ האַלב געגזעל ביי איין זיץ. חיימל איז אויך אַ פערמעגליכער מענש, האָט קינדער פאַר וועלכע זיין פערמעגען איז איבער. הונדערט און צוואַנציג יאָהר אָנגעגרייט.

חיימל איז אַ האַרטער מענש און גיט נישט מעג דער זוהן זיין אַנ'אָרימאַן און קאָן געברויכען וואו נישט ווען, אַ גמלות חסד, אָבער חיימל גיט נישט.

מיר — טענהט ער — האָט אויך קיינער נישט געגעבען. איך האָב שווער געהאָרעוועט.

אויף דעם באָרען זענען צווישען זוהן און פאָ־טער ענטשטאַנען קאָנפליקטען און מחלוקת. חיימל איז זעהר בייז געוואָרען אויף זיין זוהן, וואָס ער לאָזט איהם נישט צורוה מיט שטענדיגע גמלות חסדים און האָט בעשלאָסען איהם אָפּצוטון עפּיס אַ שפּי־צעל. חיימל ווייסט, אַז אייביג קען מען נישט לע־בען, געשענקטע יאָהרען האָט ער שוין און סוף־כּל־סוף מוז דאָך אַ מענש שטאַרבען און נאָכ'ן טויט וועט דאָך דער זוהן זיין דער איינציגער יורש, און דאָס האָט „חיימל וואַריאַט" נישט געוואָלט. ער האָט דער־ריבער געלאָזט אָנזאָגען די אָזאָרקאָווער און אויך די לאָדזשער שדכנים, אַז זיי זאָלען איהם רעדען אַ שידוך.

אויך נדן האָט חיימל געזאָגט, איז „נאַפּלעוואַט"

[illegible]

האָבען אָנגעהויבען צו אַרבייטען מעשים פּיז סוף־כּל־סוף זיי האָבען אויסגעשרכנט פאַר חיימלען אַ שידוך מיט אַ 40 יעהריגער אַלמנה פון לאָדז. די אַלמנה האָט מסכים געווען חתונה־צו־האָבען מיט דעם 96־יעהריגען חתן, בתנאי, אַז ער זאָל איהר פערשרייבען דאָס גאַנצע פערמעגען, חיימל האָט דאָס נאָכגעגעבען אויף צו להכעיס זיין זוהן, וועל־כער האָט געוואַרט אויף זיין ירושה.

פאָריגע וואָך איז די חתונה געפּראַוועט גע־וואָרען אין לאָדז. מסדר קידושין איז געווען איינער פון די לאָדזשער מורה־הוראות.

אוצט פערברענגט דאָס פּאָר פּאָלק דעם „האָניג־חודש" אין אָזאָרקאָוו און חיימלס זוהן זיצט „שבעה" נאָך זיין ירושה.

ווילט איהר אַז אייערע וואוינונגען זאָלען נישט בלייבען אויף הפקר

בשעת איהר זייט אויף זומער־וואוינונגען און אין קור־ערטער?

דאָס פערזיכערונגס־ביוראָ פון ה' מרדכי חיים רוסקאָווסקי, קילינסקיעגאָ 105, טעלעפאָן 12,50 נעהמט אָן אַלע אַרט אַסעקוראַציעס פייער און גנבה ספּעציעל וואוינונגען. אַלע די, וועלכע פאָהרען איצט אָפּ, דאַרפען תיכף קלינגען טעלעפאָן 12,50 ווי זיי וועלען זאָפאָרט בעזוכט ווערען און דורכ־פיהרען די אַסעקוראַציע, בכדי די לאָדזשער איינ־וואוינער זאָלען אין די זומער־חדשים זיין רוהיג און נישט האַרפען מורא האָבען פאַר גנבות. און עס זייער אינערער אינטערעס דאָס תיכף דורכצו־פיהרען קלינגען טעלעפאָן 12,50 אין דער ביוראָ פון מרדכי חיים רוסקאָווסקי.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
[illegible] פון 8—9¹, פריה און פון 3¹/,—4¹/, נאָכמ.

לאָדזשער — אין דער פערוואַל־טונג פון דער האַרמאָן־קאָנצעסיע

(2) ווי מיר דערוויסען זיך איז אַלס ער־שטער דירעקטאָר פון דעם האַרמאָן־קאָנצעסיע בעשטימט געוואָרען דער דירעקטאָר פון דער היגער עלעקטראָווניע ה' כאָלאָטשקאָ, אַלס צווייטער דירעקטאָר—ה. אולמאַן, און אַלס פערוואַל־טונגס־מיטגליד — ה. סקולסקי.

פלייש־עקספּאָרט

בעפרייט פון אומזאַץ־שטייער

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דאָס פי־נאַנץ־מיניסטעריום בעפרייט פון אומזאַץ־שטייער אַלע פלייש־אויסאַרבייטונגען, וואָס ווערען עקס־פּאָרטירט.

איבערזיכט פון אָגערס.

(וו) היינט, 8 אינדערפריה וועט אויפ'ן האַלער־פּלאַץ פאָרקומען אַנ'איבערזיכט פון דריי־יעהריגע און עלטערע אָגערען, צום איבערזיכט דאַרף מען צושטעלען די אָגער־פערד פון 1, 2, 3 און 4 קאָמיסאַריאַט.

דעם 23 ד. ח. 8 אינדערפריה דאַרף מען צושטעלען די אָגער־פערד פון 5, 6, 7, 9, 12, 13 און 14 קאָמיסאַריאַטען.

דעם 24 ד. ח. 8 אַ זייגער אינדערפריה דאַרף מען צושטעלען די אָגער־פערד פון 8, 9 און 10 קאָמיסאַריאַטען.

די פערד מוזען צוגעשטעלט ווערען מיט די אָפּ־שטאַמונגס־צייגנישען.

פערזענליכעס

אונזער אַ בן עיר ה' בערטאָלד יאַקובסאָן, דער זוהן פון דעם בעקאַנטען און בעליבטען גימנאַזיאַל־לעהרער, ה' באָריס יאַקובסאָן האָט אין ראָסטאָק'ער אוניווערסיטעט בעקומען מיט אַנ'־אויסצייכנונג דעם דאָקטאָר־טיטול.

פון "לינת־החולים"

זייט אַ פּאָר חדשים איז ענטשטאַנען אַ קאָנ־פליקט צווישען דעם דאַמען־קאָמיטעט, וועלכער פערוואַלטערט מיט דער וועכנערין קליניק פון „לינת־החולים", מיט ה' הירשבערג דעם פּרעזעס פון דער אינסטיטוציע, צוליב דעם, וואָס דער דאַ־מען־קאָמיטעט האָט נישט געקענט קומען צו קיין הסכם מיט ה' הירשבערג, האָט דער דאַמען־קאָמי־טעט בעשלאָסען צו דימיסיאָנירען.

נעכטען האָט דער דאַמען־קאָמיטעט איבער־געשיקט צו דער פערוואַלטונג אַלע ביכער און דאָקומענטען וואָס זענען געווען אין זייער רשות און פערפעגטליכט אַ קאָמוניקאַט. אינ'ם קאָמוני־קאַט ווערט אויסגעדריקט אַ דאַנק דער יודישער געזעלשאַפט אין לאָדז, וועלכע האָט מיטגעהאָלפען צום אויסבויען אַזאַ פּרעכטיגע אינסטיטוציע, ווי ס'איז די וועכנערין קליניק ביים „לינת החולים" און ס'ווערט מיטגעטיילט, אַז צוליב „אומאָפּהענגי־גע סבות" לעגט אַוועק די דאַמען פערוואַלטונג פון דער קליניק, איהרע מאַנדאַטען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) מ. ליפּיעץ, (פּיעטריקאָווער 193). מ. טילער, (פּיעטריקאָווער 46). מ. גראָשקאָווסקי, (קאָנס־טאַנטינער 15). פּערעלמאַן, (צעגיעלניאַנאַ 64). ה. ניעוויאַראָווסקי, (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37). און אַ צירקולאַר פון פינאַנץ־מיניסטעריום, וועגען העה ז. יאַנקעלעוויטש, (אַלטער מאַרק 9).

„נייער פאָלקסבלאַט"

קופּאָן № 15

אויף צו געווינען אומזיסט דאָס בוך. ווערק:

„אין מערב קיין נייעס"

פון עריק מאַריאַ רעמאַרק.

געשלעג אויף מעסערס אין „יוליאַנאָוו“

(2) נעכטען איז אין „יוליאַנאָוו“ אויסגעבראָכען אַ געשלעג צווישען צוויי בעזוכער יאַן ראַצקאָווסקי (דרעווגאָווסקאַ 36) און לעאָן קאָלעצקי (שראַגאָווסקאַ 33). זיי האָבען זיך אַזוי צושלאָגען און צושניטען מיט מעסערס, אַז מ'האָט צו זיי געמוזט אַרויסרופען די פּאָגאָטאָוויע.

דערטרונקען בעת'ן באָדען זיך

(2) אין זשאַבעניעץ האָט מען נעכטען געפונען אין טײַך אַ דערטרונקענעם דעם 18 יאָהריגען הענריק קראַשקעוויטש, בעת'ן באָדען זיך האָט ער מיטאַמאָל געכאַפּט אַ קורטש, און איידער מ'איז אִיהם געקומען צו הילף, איז ער דערטרונקען געוואָרען.

געפונען אַ קינד אין קלאָזעט

(2) אויף אַלעיע 1. מאַי 1 האָבען די שכנים געפונען אַ לעבעדיג 2 וואָכענדיג קינד אין קלאָזעט. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט דאָס קינד אָפּגעראַטעוועט און אָפּגעפיהרט אין שטעדטישען זויגלינג־היים, פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

אָפּגעשניטען אַ פוס

(2) נעכטען אין אָוונט האָט דער טראַמוואַי־וואַגאָן פון דער ליניע 4 איבערגעפאָהרען אַ מאַנספּערזאָן און אָפּגעשניטען איהם אַ פוס. אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל פון שמ. יוזעף. זיין נאָמען איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען, ווייל קיין פּאַס האָט ער ביי זיך נישט געהאַט, און איז ביז איצט נישט געקומען צו זיך.

3 פערוואונדעטע אויף א פוסבאל־מעטש

(2) אויפ'ן ספּאָרט־פּלאַץ פון ל.ק.ס. אויף דער אַלעיע אוניע איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פוטבאָל־מעטש צווישען „אָרקאַן“ און „טוריסטען“. בעת'ן מעטש איז ביי דעם 18־יאָהריגער סטעפאַן פּאַראַלאַק (קאָפּערניק 43) צובראָכען געוואָרען אַ האַנט. ע״ה קאַלאַשינסקי (גראַנסקאַ 168) און סטעפאַן פליגעל (קאַזיענסקא 9) זענען פערוואונדעט געוואָרען. די פּאָגאָטאָוויע האָט אַלעמען ערטיילט הילף.

פּאַראַלאַק איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

צוגאָב־וואַהלען צום רודאַ־פּאַביאַניצער שטאָט־ראַט

(2) אין רודאַ־פּאַביאַניץ זענען מיט אַ צייט צוריק אַרויסגעטראָטען פון שטאָט־ראַט די כאַדעקישע ראַטמענער, אַזוי אַז פון 24 ראַטמענער זענען געבליבען 13. נעכטען זענען פאָרגעקומען ערגענצונגס־וואַהלען. ס'האָבען פיגורירט 2 ליסטעס: איינע — אַ בלאָק פון פּ.פּ.ס. (פראַקציע) לינקע פּ.פּ.ס. און די בירגערליכע יודען, און די צווייטע — פון די פּ.פּ.ס. פון 3642 וואַהל־בערעכטיגטע האָבען געשטימט 371 פּערזאָן. די ערשטע ליסטע האָט בעקומען 260 שטימען און די פּ.פּ.ס. — 111.

ווילט איהר!!!
זיך אַסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בעקוועמע פאַר אייך בעדינגונגען
קלינגט תיכף אָן
טעלעפאָן 12-50
אין דער פערזיכערונגס ביוראָ פון
מרדכי חיים רומקאָווסקי
105 קילינסקיעגא 105
איהר וועט זאָפאָרט בעזוכט ווערען, רעעל און פּינקטליך בעהאַנדעלט ווערען.
פערזוימט נישט!!
טיכטיגע אַגענטען קאָנען זיך מעלדען.

די יודישע אַרבייטער וועגען קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט

שבת איז דורך די פּועלי־ציון מיט די פראָפּ. פעראיינען, וואָס שטעהען אונטער זייער השפּעה, ווי בעקליידונג, טראַנספּאָרט, פליישער, מעטאַל, כעמישע, קעלנער, צוקערוואַרג און הויז־ווירטשאַפטס צווייגען געווען אין זאַל „פּלאַראַ“ אַ אַרבייטער־מיטינג געווידמעט דעם איצטיגען קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט אין לאַנד.

די ה׳ה דאָזאָר ציטרינאָווסקי כטאַלאַרסקי און בראַנד האָבען אַרומגערעדט די סבּות פון קריזיס אין אַלגעמיין און די יעצטיגע ווירטשאַפטליכע און פּאָליטישע סיטואַציע אין לאַנד.

די רעדנער האָבען בעזונדער אונטערגעשטראָכען די פערצווייפעלטע לאַגע פון די יודישע אַרבייטער, וועלכע ליידען אַממייסטען פון קריזיס און וועלכע געניסען נישט פון קיין מלוכה־אונטערשטיצונגען.

ס'איז אויך קריטיקירט געוואָרען דעם היגען קולטור־אַמט.

ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַנ'אַלגעמיינע פּאָליטישע רעזאָלוציע וועגען קריזיס אין לאַנד; ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען אין מאַגיסטראַט און דער יודישער קהלה, וועגען בעשטימען אונטערשטיצונג פאַר די אַרבייטסלאָזע וועלכע בעקומען נישט קיין מלוכה־אונטערשטיצונג.

צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעזונדערע רעזאָלוציע מיט אַ פּראָטעסט געגען אַריינזעצען אַ רעגירונגס־קאָמיסאַר אין דער היגער קראַנקען־קאַסע.

שאַצערס וועלען בעשטימט ווערען דורך דער האַנדעלס־קאַמער

די לאָדזער פינאַנץ־קאַמער האָט דערהאַלטען אַ צירקולאַר פון פינאַנץ־מיניסטעריום וועגען דער אויסמעסטונג פון המכּה־שטייער אויפ'ן יאָהר 1929.

אין דעם צירקולאַר ווערט פאָרגעשריבען, אַז ביי'ם אויסמעסטען דעם דערמאָהנטען שטייער זאָל די פינאַנץ־קאַמער אויסנוצען, ווי ווייט מעגליך, די ידיעה, וועלכע וועלען ווערען צוגעשטעלט דורך פאַכמענער.

די פאַכמענער פאַר בעזונדערע קרייזען וועלען בעשטימט ווערען דורך דער האַנדעלס־ און אינדוסטריע־קאַמער. עס איז כדאי צו בעמערקען, אַז ביז איצט פלעגען די פאַכמענער פאַר שטייער־ענינים בעשטימט ווערען דורך די לייטערס פון די שטייער־אַמטען.

גרינס, בראַנפען און א מאַרד...

(2) אַ גרופּע יונגעלייט זענען נעכטען אַרויסגעפאָהרען צו כאַפּען פרישע לופט אויף די פעלדער פון רודאַ־פּאַביאַניץ. די גרופּע האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף די פעלדער ביי דער פאַבריק פון די יורש ם ווילער אויף דער גאַס פון 3 מאַי.

די יונגעלייט האָבען מיט זיך מיטגענומען שנאַפּס. ווען זיי זענען שוין געווען אַביסעל בגילופין׳דיג, זענען זיי בעפאַלען ד. ם אַרבייטער פון דער־זעלבער פאַבריק יאַן וואָיטשאַק. כדי צו אָפּשרעקען די אָנפאַלער האָט וואָיטשאַק אויסגעשאָסען אין דער לופטען. דאָס האָט נאָך מעהר אויפגעבראַכט די יונגעלייט, און זיי זענען בעפאַלען וואָיטשאַק'ן און איהם אומגעוואָרפען. וואָיטשאַק האָט דאַ אויסגעשאָסען און פערוואונדעט אין בויך דעם אָנפיהרער פון די אָנפאַלער, דעם 18־יאָהריגען סטעפאַן פרעט. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט פרעט'ן אין אַ גוססדיגען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין אַ לאָדזער שפּיטאָל.

וואָיטשאַק איז נישט אַרעסטירט, ווייל די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז ער האָט געהאַנדעלט אַזוי, כדי זיך צו פערטיידיגען.

גרויסע שרפה הינטער קאַמינסק
אָפּגעברענט 18 הייזער. אַ פייער־שוער פערוואונדעט

(2) נעכטען אַרום 1 נאָכמיטאָג איז אינ'ם הויז פון רייכען לאַנדווירט אַנדזשעי סעווערענעק, אין דאָרף קאָלאָווצא, נעבען קאַמינסק, אויסגעבראָכען אַ שרפה.

דאָס פייער האָט שנעל אַרומגענומען 18 שכנה'דיגע בנינים, וועלכע זענען גענצליך פערברענט געוואָרען. ס'איז קוים געלונגען אָפּצוראַטעווען אַ קליינעם טייל פון לעבעדיגען אינווענטאַר.

בעת דער רעטונגס־אַקציע איז שטאַרק פערוואונדעט און אָפּגעבריהט געוואָרען דער פייער־אַנדזשעי סעווערענעק, וועלכער איז אין אַ שווערען צושטאַנד איבערגעפיהרט געוואָרען אין ראַדאָמסקער שפּיטאָל.

די סיבה פון דער שרפה איז פאָרלויפיג אומבעוואוסט, פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג. די שאָדענס פון דער שרפה בעטרעפען איינגע צעהנדליג טויזענד זלאָטעס.

פון יודישען טעאַטער

היינט ווערט ווידער געשפּילט „טוביה דער מילכיגער“ פון „שלום עליכם“ אין וועלכער, אויסער דעם לאָדזער אַנסאַמבל נעהמט אויך אַנטייל דער בעריהמטער קינסטלער פון גראַנאָווסקיס קינסטלער־טעאַטער אין מאָסקווע מאַרים לאַמפּע.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד״ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	$4^1/_2$—$3^1/_2$
ד״ר קערשנער קינדער־קראַנקה.	11-9 $4^1/_2$-3
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—12
ד״ר לובימש הויט און געשלעכטס־קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	3—2
ד״ר שמערלאָווסקי פרויען־און געבורטס־הילף	$4^1/_2$—$3^1/_2$

[illegible] טעראַפּיע, שפּראַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א.א. ווי פּאַקען־שטעכען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונגען, אינ־שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַצ. אויך פערלאַנג ריזיטען אין שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך פּלעגמע און בלוט אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט.

ד״ר לאָזשינסקי סטאָמאַטאָלאָג
צאָהן־ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג

די כנסי׳ הגדולה־אַקציע פון „אגודת ישראל“

(קאָמוניקאַט)

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם נאָהענטען אַלוועלטליכען קאָנגרעס פון „אגודת ישראל“ וועלכער קומט פאָר אין ווין — האָט די לאָדזער אגודת ישראל׳ אָרגאַניזאַציע אונטערגענומען אַ גרויסע אַקציע צו פערשפּרייטען דעם תּרומת חבר—וועלכער גיט וואַהל־רעכט צום קאָנגרעס צווישען דעם לאָדזער רעליגיעזען יודענטום, צו דעם צוועק איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלער כנס׳י הגדולה־קאָמיטעט אין וועלכען עס זענען אַריין די אָנגעזעהענסטע אָרטאָדאָקסישע עסקנים און כלל־טוער דער קאָמיטעט האָט אַרויסגעלאָזען אַ ספּעציעלען אויפרוף אין וועלכען עס ווערט פּראָפּאַגאַנדירט פאַר דער כנס׳י הגדולה.

אין דער אַקציע בעטייליגען זיך פאָרשטעהער פון אַלע בתי תפילות אין לאָדז ווי אויך ספּעציעל דעלעגירטע וועלכע בעזוכען יעדען אין זיין וואָהנונג, אָדער בית התפילה אין נאָמען פון צ. ק. א פיסטירט אין לאָדז ביי דער אַקציע ה׳ אליי שיראַדזקי.

היינט צום לעצטען מאָל „קדוש השם“ ביי די ווילנער

אין שטעטישען טעאַטער ווערט היינט צום דריטען מאָל געשפּילט „קדוש השם“ פון שלום אַש אין דער אינסצעניזאַציע פון ד״ר מיכאַל ווייכערט.

לאָדז האָט שוין לאַנג נישט געזעהן אַזאַ אויסגעצייכענט שפּיל פון אַ יודישען אַרטיסטען־אַנסאַמבל.

צוליב דעם, וואָס דאָס שטיק ווערט היינט געשפּילט צום לעצטען מאָל, דאַרף יעדערער זיך בעמיהען עס צו זעהען.

ראַדיאָ־פּראָגראַם
מאָנטאג, 22 יולי

12.05 וואַרשאַ: קאָנצערט פון גראַמאָפאָן־מוזיק. 16.40 וואַרשאַ: קאָנצערט פון גראַמאָפאָן־מוזיק. 10.00 וואַרשאַ: טראַנסמיסיע פון בנין פון מיניסטאָרען־ראַט, ערעפנונג פון 8־טען אינטערנאַציאָנאַלען כירורגישען קאָנגרעס. 17.25 וואַרשאַ: „די געזעלשאַפטליכע פראַגע אין פעלקער־ליגע“ רעפ. פון סענאַטאָר פּאָזנער. 18.00 וואַרשאַ: לייכטע מוזיק. 20.05 קראָקאָ: „גייסטיגע שלאַנגען און שפּינען אין בראַזיל און דער שוץ געגען זיי“, רעפ. פון פּראָפ. בזשיזיד. 20.30 וואַרשאַ: אינטערנאַציאָנאַלער קאָנצערט. 22.05 וואַרשאַ: קאָמוניקאַט פון פּ.א.ט. 22.45 וואַרשאַ: טאַנץ־מוזיק.

18.00 בריסעל: סאָליסטען־קאָנצערט. 20.00 לאַנגענבערג: קאָנצערט פון דאָרטמונדער קאַמער־אָרקעסטער. 20.15 שטוטגאַרט: מאָצאַרט־אָוונד. 2 .15 מינכען: קאָנצערט פון ליקאַ אַמאַר. 21.20 לאָנדאָן: „די שטאָט געגען דאָרף“ (דיסקוסיע).

נעכטיגע רינג־קאַמפען אין ציריך

נאָך דער געוועהנליכער דעפילאַדע פון אַלע אַטלעטען, קאַמפען אין דער ערשטער פאַר דער ברוטאַלער קאַרש געגען אַמעריקאַנער טשעמפּיאָן באַהן־סאַמסאָן, דער קאַמף בלייבט אָהן רעזולטאַט.

דער קאַמף שפּעקער – שטאַל פערענדיגט זיך אין דער 5־טער מינוט מיט אַ זיג געוועהנליך פון שטאַרקערן דורך אַ מיהל.

די סענסאַציע פון אָוונד איז געווען דער רעוואַנש־קאַמף פון פּאָשאָף געגען ברוטאַלען אוקראַינישען אַטלעט גאַרקאָוויענקאָ.

דער קאַמף איז געווען אַ פערביטערטער. די גאַנצע צייט האָט די אויבערהאַנד פּאָשאָף. נאָך עטליכע איבעררייסען ווערט ווייטער געפיהרט דער קאַמף פערביסען אָבער גאַרקאָוויענקאָ'ן געלונגט נישט צו קומען צום וואָרט. פּאָשאָף אַטאַקירט שטאַרקער און ביים אַריבערוואַרפען אויף דרערד צוברעכט גאַרקאָוויענקאַ אַ האַנט. אַ דאָקטאָר שטעלט פעסט דעם פאַקט און דער קאַמף מוז ווערען איבערגעריסען. אין דער פערטער פאַר בעזיגט אָרלאָוו פעריסטאַנאָוו'ן.

ספּאָרט־בעוועגונג.

נעכטיגע רעזולטאַטען אין לאָדז

יודישע אַקאַדעמישע ספּאָרט־געזעלשאַפט (וואַרשאַ) „הכח“ (לאָדז) 1:3 (0:1) לטובת וואַרשאַ.

„אָרקאַן“ – „טוריסטען“ 1:3
ל.ט.ס.ג. – „בוזשאַ“ 0:3
„ווידזעוו“ — וו.ק.ס. 1:1
„ביעג“ – „כאַסמאָנעאַ“ 0:1
„פּאַגאָן“ — „סדימה“ 2:4
פעראייניגטע—שטערן 1:4
כ.ס.ק.מ. — אַלען 2:7

פּאַביאַניץ
„אוניאָן“ — פּ.ט.צ. 2:4

זגערזש
ל.ק.ס. IB – „סאָקאָל“ 1:7

קאַליש
„הכח“ – „יוטשענקאָ“ 0:8
ק.ק.ס. — „אַגניסקאַ“ 0:5

קאַטאָוויץ.
„טוריסטען“ — I ס. צ. 1:3

וואַרשאַ
„פּאָלאָניאַ“ — „וואַרטאַ“ 1:2

לעמבערג.
„טשאַרני“ — „וואַרשאַוויאַנקאַ“ 1:4

קראָקאַ
„ווויסלאַ“ — „רוך“ 1:5

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
[illegible]
(האַר־אויספאַלן)
[illegible] 10—8 [illegible] 9-2 [illegible]

טשענסטאכאווער קוריאזען און מעשה'לעך

זייט מיך מקדש

קומט אין טשענסטאָכאָווער ראַבינאַט אַריין אַ פרוי, אַנ׳ערך פון אַ יאָהר 38 מיט אַ קינד ביי דער האַנד, ועהר אָרים אָנגעטון, מיט אַ צו־קנייטשטע קאַפּעלוש אויפ׳ן קאָפּ און אָנשטאָט אַ גוט מאָרגען פרעגט זי צי דער רב איז דאָ, באַשר זי דאַרף איהם זעהר נויטיג האָבען.

אויף דער פראַגע פון ר׳ משה יצחק׳ן, נאָך וואָס זי דאַרף אַזוי נויטיג האָבען דעם רב, זאָגט זי, אַז היות ווי זי וויל, אַז מען זאָל זי מקדש זיין רופט זי דעם רב.

אויף די ווייטערע פראַגען, גיט די „כלה" פאָלגענדען ענטפער, זי הייסט... און איז פון רענ־דזין נעבען טשענסטאָכאָוו, איהרע עלטערען, וועל־כע פערנעהמען זיך מיט שוסטריי און האָבען אַנ־אייגען הייזעל האָבען זי פערגעסען חתונה צו מאַ־כען, האָט זי זיך גלאָט אַזוי „דעראָביעט" צו אַ קינד, נאָר אַזוי ווי זי איז שוין אַלט 38 יאָהר און די עלטערען ווערען, וואָס אַמאָל עלטער. לכן האָט זי בעשלאָסען חתונה צו האָבען, נאָר אַזוי ווי קיין חתן האָט זי נישט האָט מען איהר גערא־טען, אַז זי זאָל זיך ווענדען צום ראַבינאַט, וועל־בער האָט מסתמא אַ חתן אויף זאַפּאַס און ער וועט זי מקדש זיין.

די יודענע קוקט זיך אַרום און דערזעהט, אַז אין בית־דין שטוב זיצט אַ יונגערמאַן, וועלכער איז געקומען ערלעדיגען אַנ׳ענין, געהט זי צו צו משה יצחק׳ן און פרעגט איהם צי דאָס איז דער חתן משה יצחק האָט צוגעשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ, דאַן האָט זי זיך צוגעקלעפּט צום יונגענמען, און איהם אָנגענומען ביי דער האַנד און איהם דוקא גע־וואָלט אַריינשלעפּען צום רב נעהמען חופּה וקדושין עם האָט נישט געהאָלפען דאָס וואָס דער יונגער־מאַן האָט זיך געבעטען ביי איהר, אַז ער האָט אַ ווייב מיט קינדער, זי האָט געהאַלטען אין איין שרייען, זייט מיך מקדש, דורך פערשידענע תחבולות איז געלונגען דעם אומגליקליכען יונגערמאַן אַנטרי־נען צו ווערען דורך אַ הינטער טיר, און די פרוי האָט פריהער נישט געוואָלט אַוועק ביז דער רײן ר׳ יוסעלע האָט איהר געמוזט מבטיח זיין, אַז ער וועט פרייטאָג אַרויסקומען צו איהר קיין רענ־דזין מיט אַ חתן און וועט איהר געבען חופּה וקידושין.

צי מעג מען דעם קינד אַ נאָמען געבען נאָכ׳ן פאָטער?

אין טשענסטאָכאָווער ראַבינאַט האָט זיך גע־וואָנדען דער טרעגער יהונתן ה. מיט אַ שאלה צי מעג מען אַ נאָמען געבען אַ קינד נאָכ׳ן איי־גענעם פאָטער?

די מעשה איז פאָלגענדע:

זיינס אַ שוועגערין אַ מיידעל פון 18 יאָהר גאָלדע שווידער איז געווען אַ דינסט ביי אַ קצב אַנ׳ערך פון אַ צוויי יאָהר, דעם לעצטען ווינטער ווען זי איז געקומען אין די הויכע חדשים, איז איהר די אַרבייט אַלס דינסט שווער אָנגעקומען. די בעלי־בתים וועהענדיג, אַז זי אַרבייט נישט פלייסיג, האָבען זי אָפּגעשאַפּט. האָט זי גע׳טענה׳ט, אַז, היות ווי זי ריכט זיך די בעלי־בתים צו שענקען אַנ׳אייניקעל האָט זי דאָס רעכט פון אַ שנור, די בעלי־בתים צוזאַמען מיט׳ן זוהן, האָבען אָבער פון דער אומגעבעטענער שנור געוואָלט פטור ווערען און האָבען איהר אָפּגעשאַפּט.

יענע וואָך איז זי „איבערגעקומען" און איצט ווייל זי אַ נאָמען געבען דעם קינד נאָכ׳ן פאָטער, זי וויל האָבען אַנ׳אָנדערונג נאָך איהר פערפיהרער, קומט ער דער שוואָגער איהרער אין ראַבינאַט אַריין פרעגען, צי מען מעג אַ נאָמען געבען נאָכ׳ן פאָטער.

דער ראַבינאַט האָט דעם שוואָגער אַוועק געשיקט אין דער קהלה אַריין. אין דער קהלה האָט מען איהם אויפמערקזאם געמאַכט, אַז כל־זמן דער פאָטער לעבט, טאָר מען דעם קינד נישט אַ נאָמען געבען נאָך איהם, והשנית איז גלייכער, אַז מען זאָל דעם קינד אַנ׳אַנדערן נאָמען געבען, וואָרום טאָמער וועט ער דאָך וועלען חתונה האָבען מיט איהר, וועט ער עס נישט קאָנען, ווייל דאָס קינד וועט דאָך הייסען דעם זעלבען נאָמען וואָס דער פאָטער.

נאָך לאַנגע טראַכטענישען איז בעשלאָסען גע־וואָרען צו געבען דעם קינד אַ נאָמען בעריל, פאַר וואָס בעריל? דאָס איז אַ סוד, נאָר אַזוי ווי דער סעקרעטאַר פון דער גמינע האָט זיך אַ כאַפּ אַרויס געגעבען דעם נאָמען בעריל איז געבליבען בעריל.

איצט נעהמט אָן דער שוואָגער כיטלען, אַז אַזוי ווי די יונגע קינפּעטאָרין וועט נאָר געזונד ווערען צו פאָרערען, אַז דער פאָטער פון דעם ניי־געבוירענעם בערעלע זאָל אָפּיצעל חתונה האָ־בען מיט דער מוטער.

קיעלצער גוטע ברידער האָבען איהם געצווינגען צום גט

פאַר אַ יאָהר צוריק האָט דער שוסטער־אַרבייטער אלעזר ס. חתונה געהאַט מיט חנה ב.

נאָך דער חתונה האָט זיך דער יונגערמאַן נערדונגען אַ וואוינונג אויף דער קרוטקע און אַ פּראַצאַוניע אין דער אַלעע, אַזוי האָבען זיי גע־וואוינט אַנ׳ערך פון 7 חדשים, שפּעטער איז דעם יונגענמאַן מאוס געוואָרען צו לעבען מיט אין פ־ה, האָט ער פערקויפט די פּראַצאָווניע פער־דיענען די דירה, אויסגערקויפט ס׳מעבעל, און אַהן אַ זיי געוונד אַוועק אין דער וועלט אַריין.

די משפחה פון יונגען ווייבעל האָבען אָבער בעשלאָסען דעם יונגענמאַן אויפצוזוכען און ענדליך איהם געפּאַקט אין ראַדאָם.

יענע וואָך זענען זיי געוואויר געוואָרען, אַז דער געטרייער מאַן קלייבט זיך נאָכאַמאָל חתונה צו האָבען אין קיעלץ, זענען אויף דער חתונה אָנגעקומען דאָס יונגע ווייבעל מיט איהר 2־וואָכענדיג קינד און אויך מיטגענומען עטליכע גו־טע ברידער.

קומענדיג אויף דער חתונה האָבען זיי גע־טראָפען דעם חתן אויסגעפּוצט און פראַק אַ שמיי־כעלדיג פון נחת, די מחותנים געוואויר ווער־רענדיג וואָס פאַר אַ אומגעבעטענע געסט זיי האָ־בען בעקומען, האָבען שנעל געכאַפּט דעם חתן מיט דער כלה און זיי בעהאַלטען.

צומאָרגענס איז גאַנץ קיעלץ געגאַנגען האַ־ראַדאַם, מען האָט דעם חתן געשלעפּט צום רב, וועלכער האָט געפאָדערט, אַז ער זאָל צוריק וואוי־נען מיט זיין טשענסטאָכאָווער פרוי. דער יונגער־מאַן האָט אָבער נישט געוואָלט, דאַן האָבען זיך אַריינגעמישט עטליכע „גוטע" ברידער פון קיעלץ וועלכע האָבען גענומען דעם געטרייען מאַן אויפ׳ן צימבעל ביז ער האָט מסכים געווען אויף זייער פסק, און טאַקע ביים רב׳ס טיש האָבען זיי אַרויסגע־געבען אַ פסק, אַז ער מוז אויסצאָהלען דעם יונגען ווייבעל אַ סומע געלד און אַ גט.

דאָס יונגע ווייבעל איז אַהיימגעקומען מיט איהר קינד אָבער דאָך אַנ׳אויפגעבינדענע און אַלץ אַ דאַנק דעם פסק פון די קיעלצער „גוטע" ברי־דער.

אַ מעשה מיט אַ „דבוק" אין אַ פיש

(קאָרעספּאָנדענץ פון בעסאַראַביען)

שוין לאַנג האָט מען אין אונזערע געגענדען נישט געהאַט צו טון מיט קיין דבוקים און גלגולים. עס האָט זיך געקענט דאַכטען, אַז אין אונזער צייט איז שוין מעהר קיין פּלאַץ נישטאָ פאַר אַזעלכע אַבערגלויבערייען. און חוץ אַלעמען, האָ־בען דאָך אונזערע דראַמאַטורגען־מיסטיקער פער־ניצט אַזוי פיל דבוקים אין זייערע ווערק, אַז עס סטייעט שוין פשוט נישט פאַר דעם עולם. צייגט זיך אָבער אַרויס, אַז דער אַרטיקעל איז נאָך אַ גאַנגבאַרער און מען קאָן נאָך פון איהם נישט פטור ווערען.

אַנומעלטען איז אַ בריטשאַנער יודענע אַ היים געקומען פון מאַרק מיט אַ פינף־קילאָ׳דיגען קאַרפּ, וועלכען זי האָט איינגעהאַנדעלט לכבוד שבת. ווען זי האָט גענומען „מאַכען דעם קאַרפּ", האָט זי פּלוצים דערהערט (אַזוי זאָגט זי, און געהט גלויבט איהר נישט) ווי ער האָט אַ קרעכץ געגעבען, נו, פערשטעהט איהר דאָך, אַז ווען אַ צושניטענער פיש קרעכצט איז איינס פון די ביידע: אָדער דער פיש איז קיין פיש נישט, אָדער די יודענע וואָס האָט איהם צושניטען, איז קיין יודענע נישט. און אַזוי ווי די יודענע איז פאָרט געווען אַ יודענע (זי האָט אַפילו אַ מאַן מיט קינדער), איז דער גאַנצער חשד גע־פאַלען אויף דעם פיש. נישט אַנדערש, אַז ער איז אַ גלגול. אַז עפּעס אַ מין דיבוק, האָט זיך אין איהם אַריינגעכאַפּט.

דאָס ווייבעל האָט, נאַטירליך, אָנגעמאַכט אַ ליאַרעם, שכנים זענען זיך צונויפגעלאָפען און מען האָט זי קוים בערוהיגט.

אָבער אָפּלאָזען די זאַך גלאַט אַזוי האָט מען אויך נישט געקענט, וואָרום וואָס טוט מען, אַז דער פיש געהט איבער פון קרעכצען צו שרייען, פון שרייען צו יאָמערען און טאַקע צו פעטש? עפּעס איז עס דאָך נישט קיין איינפאַכער קאַרפּ.

קורץ, מען איז אַוועק צום רב פון שטעטעל און איהם דערצעהלט די געשיכטע מיט׳ן פיש. האָט ער אויסגעהערט די געשיכטע מיט גרויס אינטערעס, האָט פערקנייטשט דעם שטערן, עטלי־כע מאָל זיך געגלעט איבער דער באָרד און גע־הייסען קומען אין אַ האַלבע שעה אַרום. דער־ווייל איז אין שטעטעל געוועז פרעהליך. איינער האָט איבערגעגעבען דעם צווייטען די לעצטע סענסאַציע פון טאָג, — די געשיכטע מיט׳ן פיש וואָס קרעכצט, און דערביי האָט מען, פערשטעהט זיך, נישט געקאַרגט קיין פאַרבען. קיין גוזמאות... מאַנכע האָבען כלומרשט אַליין געהערט ווי דער פיש האָט גערעדט העברעאיש. אַנדערע ווידער האָבען געהערט, אַז ער האָט געבעטען די יודענע איהם פיהרען אין מקוה אַריין און אַזוי ווייטער.

ווען מען איז געקומען צום רב אין אַ האַל־בע שעה אַרום, האָט ער גע׳פּסקנ׳ט, אַז מען זאָל דעם פיש נישט עסען, ווייל ער פערמאָגט אין זיך אַ נשמה פון אַ מענשען, אַ פערשאָלטענע נשמה. נעבאַך, נאָר מען זאָל איהם איינוויקלען אין תכריכים און מקבר זיין אויפ׳ן יודישען בית־עלמין, אין אַ זייט...

די יודענע איז אַוועק אַהיים, נעבעך מיט אַ צובראָכען האַרץ, וואָרום עפּעס אַזוי לייכט נעמט מען עס אַ פיש און מ׳איז איהם מקבר ווי אַ מענשען?

אָבער דער מאַן איהרער האָט ערקלערט, אַז ער הערט דעם רב ווי דעם רב, און ער וועט גאָרנישט לאָזען טון מיט׳ן פיש ביז זיין רבי, דער זאַרניצער גוטער יוד (וואוינט איצט אין טשאַן), וועט איהם נישט ראַטען ווי זיך צו בענעהען מיט דעם פיש...

און דער רבי האָט דוקא מעהר שכל געהאַט ווי דער רב און געהייסען ברענגען צו זיך דעם פיש. ווען מען האָט געבראַכט דעם „אורח" האָט דער רבי אַריינגערופען די רבי׳צין און איהר גע־הייסען אָבקאָכען דעם פיש מיט׳ן גלגול אויף שבת...

מילא, שמועסט מען, אַז יענעם שבת האָבען די זאַרניצער חסידים בעגעסען פיש גאָר מיט אַ בעזונדער מין הנאה. אמת, ס׳האָט אַביסעל גע־טיאַקעט אין האַרצען... אַ קשיא אויף אַ מעשה, טאָמער איז טאַקע אַ חסיד מגולגל געוואָרען אין דעם פיש...

יוד—נון

יורידישע עצות

פון דער יורידישער אַפּטיילונג ביי די רע־דאַקציע פון „נייעס פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען בעוואָרפען פריינטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעס פאָלקסבלאַט".

נאָר די׳ענינען ווערען בעאַנטוואָרטעט אויף דער יורידישע עצות, דאַרף מיטגעשיקט ווערען דער קופּאָן פון דער לעצטער נומער, וועלכע די אַנפראַגע וועט פערעפענטליכט ווערען. אויף אַנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9484 א. ג. שטייער בעהלער:

די סעקוועסטרירטע זאַכען האָט מען ני[...] געטאָרט אַרויסנעמען פון שטוב. אויב אייער אידעם איז בע׳עולה׳ט, האָט ער זיך געדאַר[...] ווענדען אין געריכט, אַז מען זאָל זיינע זאַכ[...] בעפרייען פון דער זאַיענטשע.

צו ציהען די פעראַנטוואָרטליכקייט פו[...] נישט צושטעלען צו דער ליציטאַציע די סע[...] וועסטרירטע זאַכען קאָן מען נאָר אייך און ני[...] אייער איידעם.

9485 אַ הויזווירט פון נאַרוטאָוויטשאַ:

אַ פרוי אַפילו, ווען זי האָט נישט קי[...] קינדער, נעמט אויטאָמאַטיש איבער דאָס לאָקאַ[...] טאָרען־רעכט אויף דער דירה נאָך איהר מא[...] שטאָרבענעם מאַן אָבער נאָר אין דעם פאַל, ו[...] זי האָט געהאַט מיט׳ן פערשטאָרבענעם מאַן ג[...] זעצליך חתונה געהאַט.

אַזוי ווי אין דעם פאַל האָט זי געלע[...] מיט׳ן פערשטאָרבענעם „נאַ וויאַרע" קאָן זי [...] דער דערמאָנטער הנחה לויט׳ן געזעץ נישט [...] ניסען און איהר וועט דריבער אויף איהר [...] נען בעקומען אַנ׳עקסמיסיע פערקעהרט, ווען [...] וואָלטען יאָ איבערגעבליבען געזעצליך דו[...] פערשטאָרבענעם אַנערקענטע קינדער, וועל[...] וואָלטען געוואוינט צוזאַמען מיט דער מו[...] וואָלטען זיי יאָ גענאָסען פון לאָקאַטאָרען־שוץ.

וואָס שייך אַ יודישער אלמנה דאַרף [...] אַזאַ פאַל געניג זיין אַ כתיבה און נישט ד[...] אָפיציעלע חתונה אַקטען.

9486 ש. ב—ן:

קוים זענט איהר געווען אין משך פון ד[...] גאַנצער צייט פערזיכערט אין פערזיכערונ[...] אַנשטאַלט פאַר גייסטיגע אַרבייטער, מעגט אי[...] אַפילו נישט בעזיצען קיין 6־קלאַסיגע בילדו[...] מוזט איהר אויך טראַקטירט ווערען אַלס גייס[...] ליכער אַרבייטער.

9487 אייזנער:

אַ סטרוזש געניסט נישט פון דעקרעט וועג[...] לאָקאַטאָרען־שוץ.

אויב ער ערפילט נישט ווי געהעריג זיינ[...] פליכטען קאָנט איהר איהם קינדיגען, אויב איה[...] ווילט עקסמיסירען פון דער דירה, מוזט איה[...] איהם מינדעסטענס 3 חדשים פריהער רעיענט[...] ליש אָפּזאָגען.

9488 אַ געטרייער לעזער פון זאַמענהויף גאַ[...]

צוליב דעם, וואָס איהר האָט מעכאַניזיר[...] אייער האַנד־ווערקשטאַט וועט דער הויזווירט[...] נישט בעקומען אויף אייך אַנ׳עקסמיסיע בפרט[...] ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַ פאַרטער לאָקאַל[...]

9489 ש. פון זגערזשער 14:

אויב איהר זענט קוואַליפירט געוואָרען לויט[...] קאַטעגאָריע A פּאַראַגראַף 42 פון די מיליטער־סאַניטאַרע פאָרשריפטען, האָט מסתם די פּאָבאָר־קאָמיסיע פעסטגעשטעלט, אַז איהר זענט אין אַ געוויסער, הגם לייכטער, מאָס בלוטאָרם.

מעבאָנ. שלאָסעריי און שווייסעריי

J. REDER

Łódź, Konstantynowska 11

כ׳נעהם אָן אַלערלײ שלאָסעריי־אַרבייט און צופּאַסען פערשידענע מאַשינען־טיילען און שווייסונגען, פאַר שטריקער ווערט געליפערט טישען מיט מעטאַלען פון 30 זל. אָן. פאַראַפינערס פון 7 זל. אָן.

אויספיהרונג שנעל און פּינקטליך

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער ליי[טונג] פון א. בעזמאַן.

נור איינציגע גאַסטראָלען!
פון קינסטלער־פּאָר פון מאָסקווער גראַנאָווסקיס קונסט־טעאַטער

מאָריס לאַמפּע
און די זינגערין
פאַניאַ מענדעלעוויטש
— מיט׳ן אָנטייל פון —
וואַרשאָווער קאָמיקער
א. אייזענבערג

היינט, מאָנטאָג, דעם 22-טען יולי, 9 אַ זייגער אין אָוונד
דינסטאָג, דעם 23-טען יולי, 9 אַ זייגער אָוונד

פּרייזען פון 80 גראָשען ביז 3 גילדען!

דער שלאַגער פון היינטיגען סעזאָן! גרויסע אויפפיהרונג פון גראַנאָווסקי׳ס קונסט־טעאַטער

טוביה דער מילכיגער

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון אונזער פאָלקס־שרייבער שלום־עליכם
הויפּט־ראָל טוביה — מאָריס לאַמפּע, צייטעל — פאַניאַ מענדעלעוויטש.
ס׳נעמט אָנטייל דאָס גאַנצע פּערסאָנאַל. בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע
אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.

אַכטונג! אין פאָר־בערייטונג 200,000 און סטעמפּעניו פון שלום עליכם

טראַגעדיע פון אַ מעלאַנכאָליקער

אויסערגעוועהנליכע פּאַסירונג אין אַ משוגעים-שפּיטאָל

(סוף).

ער האָט זיך ביטער פונאַנדערגעוויינט.

אין אַ ווײַלע אַרום האָט ער אויסגעווישט זײַנע טרעהרען און געזאָגט צו דער פרוי:

— איך בין דאָ עלענד, ווי אַ שטיין, קיינער קימערט זיך נישט וועגען מיר, און איהר זײַט דער ערשטער מענש פון דער אויסענוועלט, וואָס איז פאַר די יאָהרען אַרײַן אין מיין לעבעדיגען קבר, דעריבער וויל איך אײַך דערצעהלען מיין טרויעריגע געשיכטע, ווײַל איך פיהל, אַז איהר וועט מיר אויסהערען און גלויבען; ווען איך הויב אָן צו דערצעהלען די דאָקטוירים און די שוועסטערן מיין געשיכטע, גלויבען זיי מיר נישט, און זאָגען, אַז דאָס זענען פאַנטאַזיעס פון אַ משוגע'נעם.

אַלזאָ הערט מיך אויס:

איך אַליין שטאַם פון יורען, מיין פאָטער איז געווען אַ רב אין אַ קליין שטעטעל אין פוילען. שוין אין מיין יונגער האָט עס מיך געצויגען צו בילדונג, און ווען מיין פאָטער האָט געוואָלט נישט אַנדערש, איך זאָל זיך אויך צו גרייטען צו ווערען אַ רב, בין איך אַנטלאָפען פון דער היים, און מאָסקווע, וואוהין איך בין אַנטלאָפען, האָב איך זיך אײַנאָנהויב געמאַטערט, אָבער ענדליך האָט זיך מיר דאָך אײַנגעגעבען זיך דורכצושלאָגען, איך האָב גענומען לערנען און אַרויסגעוויזען גרויסע פעהיגקייטען. ווען איך האָב געענדיגט דעם אוניווערזיטעט, האָב איך זיך בעזעצט אין מ. און געהאַט גרויס דערפאָלג אַלס דאָקטאָר.

איינמאָל האָב איך אונטערגענומען אַ רייזע אין רוסלאַנד אויף דער וואָלגאַ, און דאָרטען האָב איך זיך בעקענט מיט אַ רוסישער מיידעל. מיר האָבען זיך פערליבט איינער אין אַנדערן און מיר האָבען שוין אַפילו בעשטימט דעם טאָג, ווען אונזער חתונה וועט פאָרקומען.

אין דער לעצטער נאַכט פאַר דער חתונה, ווען איך האָב זיך געלייגט שלאָפען, איז געקומען צו מיר צו חלום מיין פאָטער, דער רב, פון וועמען איך בין אין מיין קינדהייט אַנטלאָפען. ער איז געווען אָנגעטאָן אין ווייסען, זײַן לאַנגע ווייסע באָרד האָט געפלאַטערט פאַר אויפרעגונג, און ער האָט צו מיר געזאָגט:

— מיין זוהן, איך האָב געהערט, אַז די הייראַטסט, וואָס עפּעס רופסטו נישט דיין אַלטען טאַטען אויף דער חתונה?

איך האָב עפּעס געשבאַמעלט אַנשטאָט אַן ענטפער, און מיין פאָטער האָט גענומען רערען:

— זאָלסט וויסען זיין, מיין זוהן, אַז איך געפין זיך שוין נישט מעהר צווישען די לעבעדיגע. זייט ענטלויפען פון דער היים, האָט מיך אָפּגעשניטען פון דער וועלט. און איצט ווילסטו, אַז איך זאָל פון יענער וועלט אויך אָפּגעשניטען ווערען צוליב דיר? איך הייס דיך נישט חתונה האָבען מיט דער גויע!

און מיט די ווערטער איז ער פערשוואונדען.

איך האָב זיך נישט געמאַכט מיסענדיג וועגען דעם חלום, און מיין חתונה מיט דער קריסטין איז פאָרגעקומען אין דער בעשטימטער צייט.

אָבער אין דער ערשטער נאַכט נאָך דער חתונה איז מיין פערשטאָרבענער פאָטער ווידער געקומען צו מיר. איצט איז ער שוין געווען שטאַרק אויפגעבראַכט און ער האָט צו מיר געזאָגט מיט אַ שרעקליכער שטים:

— דו האָסט מיך נישט געפאָלגט און דאָך חתונה געהאַט מיט דער גויע, איך בין אויף דיר גוזר, דו זאָלסט דיין ווייב ש'ין אויפ'ן אָרט אַוועקוואַרפען, און זאָלסט זיך מעהר קיינמאָל נישט אומקעהרען צו איהר. אויב דו וועסט מיר איצט נישט פאָלגען, וועט איהר ביידע האָבען אַ מיאוס'ען סוף.

(אַ בריף פון ריגע)

ער איז פערשוואונדען און איך בין געבליבען אַ צוטומעלטער און אַ צושראָקענער. איך האָב זיך שטאַרק דער שראָקען פאַר די ווערטער פון מיין געשטאָרבענעם פאָטער, אָבער מיין פרוי האָב איך אויך זעהר שטאַרק געליבט און איך האָב איהר נישט געוואָלט אַוועקוואַרפען, איך האָב זיך שטאַרק געפייניגט אין שיעור נישט געוואָרען משוגע, קלערענדיג וואָס צו טוהן.

אויף דער דריטער נאַכט איז צו מיר ווידער געקומען מיין פאָטער. דאָסמאָל האָט ער נאָך שטאַרקער געשריגען אויף מיר, מיך געשלאָגען און געקניפּט און געטראַשעט, אַז אויב איך וועל נישט פערלאָזען מיין קריסטליכע פרוי, וועט ער מיר און אויך איהר דערהרגענען.

— פאָהר נאָך די נאַכט אַוועק — האָט ער געשריגען — און לאָז דער גויע אַ צעטעלע, אַז זי זאָל דיך נישט זוכען, ווייל דו ווילסט מעהר נישט לעבען מיט איהר.

איך האָב מיט גרויס שרעק זיך איינגעוויבען. אָנגעשריבען אַ צעטעל, ווי דער אַלטער האָט מיך געהייסען, זיך אַרויסגעגנב'עט פון שטוב און ענטלאָפען.

איך בין צוריק געקומען קיין מ. און זיך ווידער גענומען צו מיין דאָקטאָרסקער פראַקטיק, אָבער לאַנג האָב איך זיך נישט געקאָנט אויסהאַלטען מיין פּיין. איך בין געווען שטאַרק פערליבט אין מיין פרוי, און דאָס וואָס איך האָב איהר געמוזט פערלאָזען און אַנטלויפען פון איהר ש'ין אין עטליכע טעג נאָך אונזער חתונה, און אויך די זאָרג, וואָס עס איז איצט מיט איהר און וואָס וועט זיין מיט אונזער קינד, וועלכער וועט שפּעטער אַהין געווים קומען און מיט וועלכען איך האָב זיך ש'ין לייט מיין פאָטערס פערבאָט נישט געטאָרט אינטערעסירען, האָט אין מיר געגעבערט און געגנבערט אַ זוי לאַנג, ביז מיין פערשטאַנד איז געוואָרען פערטונקעלט, און איך האָב אָנגעהויבען אַרויסצוווייזען סימנים פון משוגעת. דעמאָלט האָט מען מיך דאָ איינגעשפּאַרט און זינט דעמאָלט געפּי' איך זיך אין דעם שפּיטאָל.

דער דאָקטאָר האָט זיך שטאַרק פונאַנדערגעוויינט.

די פרוי האָט אויסגעהערט די גאַנצע דערצעהלונג מיט גרויס שפּאַנונג, און ווען ער האָט זיך אויסגעוויינט, האָט זי איהם געפרעגט:

— אין וועלכער צייט האָט מיט אײַך געטראָפען אט די טרויעריגע געשיכטע, וואָס איהר האָט מיר גראָד דערצעהלט?

— אין זומער פון יאָהר 1915, — האָט דער דאָקטאָר געענטפערט.

די פרוי האָט מיט אַן'אויפגערעגטער שטימע געזאָגט:

— אויב אַזוי, קאָן איך אײַך זאָגען, אַז דאָס קינד, וואָס אייער אומגליקליכע פרוי האָט געהאַט פון אײַך—לעבט און איך ווייס אַפילו דעם אָרט, וואו דאָס קינד געפינט זיך.

ער איז אויפגעשפּרונגען פון זיין אָרט און אויסגערופען:

— מיין קינד, זאָגט איהר? און וואו איז דען מיין קינד?!

די פרוי האָט איהם געענטפערט:

— בערוהיגט זיך, אומגליקליכער פאָטער, מיר דאַרפען נישט גייהן ווייט זוכען, אייער קינד געפינט זיך אין אייער צימער.

דער פאָטער האָט אויסגעשריגען פון גרויס פרייד, האָט אַרומגעכאַפּט די מיידעלע און איהר גענומען אָפּשיטען מיט ווילדע קושען, אַזוי איז אַוועק אַ היפּשע ווײַלע, און ווען די ערשטע איבערראַשונג איז אַריבער, האָט די פרוי גענומען דערצעהלען:

— אייער פרוי איז מיינע אַ שוועסטער. שוין מיט עטליכע און צוואַנציג יאָהר צוריק, ווען מיר ביידע זענען נאָך געווען קינדער, האָבען זיך אונזערע עלטערן גע'גט, און לויט דעם אורטייל פון געריכט, בין איך אַריבער צום פאָטער און אייער צוקונפטיגע פרוי איז געבליבען ביי דער מוטער, אַזוי זענען מיר צושיידט געוואָרען: איך האָב געלעבט אין ריגע, און זי איז געבליבען אין קאַזאַן. אָבער מיר האָבען די גאַנצע צייט אונטערגעהאַלטען אונזער פרייגדשאַפט און האָבען שטענדיג געשריבען בריף איינע צו דער אַנדערער. ווען זי האָט חתונה געהאַט מיט אײַך, האָט זי מיר אויך וועגען דעם געשריבען און אין אַ יאָהר אַרום נאָך דער חתונה איז זי אַראָפּגעקומען צו מיר קיין ריגע מיט אַן'עופה'לע אויפ'ן האַנד און געזאָגט:

— שוועסטער, מיט מיר האָט פּאַסירט אַן'אומגליק: מיין מאַן איז אַנטלאָפען פון מיר שוין די ערשטע וואָך פון דער חתונה, פרעגט מיר מעהר קיין זאַך נישט, ווייל מיין וועהטאָג איז גרויס, נעהם נאָר צו פון מיר מיין מיידעלע און זאָל זי זיך האָדעווען צוזאַמען מיט דיינע קינדער. אויף איהר איז אַ גרויסער רחמנות, זי איז נעבעך אַ קראַנק קינד.

דאָס האָט זי געמיס אַ ירושה פון איהר טאַטען, וועלכער איז אָהן שום צווייפעל געווען אַ געשטערטער, ווייל אַנדערש קאָן מען דאָך נישט דערקלערען, וואָס ער איז אַנטלאָפען פון מיר גלייך נאָך אונזער חתונה.

איך האָב דאָס קינד צוגענומען צו זיך, און מיין שוועסטער איז אַוועקגעגאַנגען און איך ווייס נאָך נישט ביז היינטיגען טאָג, וואו זי איז. דאָס מיידעל ווידער איז אויסגעוואַקסען זעהר אַ שעהנינקע, אָבער זי איז נישט ביים פולען פערשטאַנד, און ביי וויפיל דאָקטוירים איך בין שוין נישט אויסגעווען מיט איהר — קיינער איז נישט אומשטאַנד איהר צו העלפען.

דער פאָטער האָט זיך פונדאַסניי ביטער פונאַנדערגעוויינט:

— דאָס איז אַלץ צוליב מיר. דעמאָלט, ווען איך בין צוזאַמענגעקומען מיט מיין פרוי, בין איך שוין געווען איינגעשראָקען ביז משוגעת דורך חלומות. און דאָס האָט זיך איבערגעגעבען מיין צוקונפטיגען קינד.

ער האָט גענומען דאָס מיידעלע צו זיך אויפ'ן שויס און האָט איהר געקושט און געהאַלזט.

די שוועגערין זיינע איז באַלד אַוועק און האָט דערצעהלט וועגען דעם, וואָס עס איז נויטיג, מען האָט געשיקט בעוואוסטע ספּעציאַליסטען אויף נערווען-קרענק, זיי האָבען ש—ן אונטערזוכט, און האָבען געפונען, אַז ער איז פולשטענדיג געזונד, און אַז די לעצטע סימנים פון שווערמידיגקייט, וואָס עס זענען נאָך ביי איהם געווען פון זיבצען יאָהר לאַנג פערשפּאַרט אין אַ משוגעים-הויז, און שכנות פון די גייסטיג-קראַנקע, זענען איצט, צוליב דער שטאַרקער נערווען-צוטרייסלונג און גרויסער פרייד, וואָס ער האָט געהאַט ביים ווידער געפינען זיין קינד, אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען, און עס וואָלט זיין אַ פערברעך איהם ווייטער צו האַלטען אין שפּיטאָל.

מען האָט איהם פערשטעהט זיך, באַלד בעפרייט, עס האָבען זיך איינגעפונען מענשען, וועלכע האָבען געגעבען די נויטיגע געלד און גערונגען פאַר דעם געזונד-געוואָרענעם דאָקטאָר און פאַר זיין קינד און שוועגערין אַ פיינע דירה און האַלטען זיי אויס מיט אַלצדינג. זיי וועלען אויך שיקען דאָס מיידעלע קיין אויסלאַנד צו פּראָפעסאָרען, און מען ליך, אַז עס וועט אויך געלונגען איהר אויסצוהיילען פון איהר נערווען-שוואַכקייט.

אַזוי איז, צוליב אַ פּשוט'ן דרוקפעהלער אין אַן'אַדרעסען-בוך, אויפגעשוואומען דער אמת און אַ-אַזאַ מין פערפּלאָנטערטער געשיכטע.

מ. שלאָמאָוויטש.

אַן'אונגאַרישער ריכטער געגען אַנטיסעמיטיזם

בודאַפּעשט, (י.ט.א.) אין היגען געריכט איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען אַ געוויסען אַנטיסעמיטישען באַנק-בעאַמטען, וועלכער האָט אין טראַמוואַי ברוטאַל בעליידיגט אַ יודישען יונגענמאַן.

דער אַנטיסעמיט איז פערמשפּט געוואָרען אויף 10 טעג אַרעסט, דערביי דאַרף דער אורטייל מיט די מאָטיווען, וואָס שטעמפּלען די אַנטיסעמיטישע האַנדלונג, אויסגעהאַנגען ווערען אין באַנקהויז, וואו דער בעאַמטער איז בעשעפטיגט.

שיער נישט אַ שרעקליך אומגליק

האָט פּאַסירט מיט אַ פּאַסאַזשיר-אַעראָפּלאַן

וואַרשאַ, 20. (טעלעפאָניש) אין פּאַסאַזשיר-אַעראָפּלאַן „פּאָקער" וועלכער איז געפלויגען קיין פּוזנאַן איז פּלוצלונג קאַליע געוואָרען דער מאָטאָר, דער אַעראָפּלאַן האָט זיך דאַן געפונען אויף אַ הויך פון עטליכע הונדערט מעטער איבער'ן דאָרף מוטשעשיש. אין דער לעצטער מינוט האָט זיך דער פּילאָט אײַנגעגעבען אַראָפּצולאָזען זיך אויף די פעלדער, אַלע 8 פּאַסאַזשירען זענען אַרויס גאַנץ.

גאָלדענע גליקען

(ראָמאַן)

(82

ווייזט אויס, מיינע פיינדליכע ווערטער אויפ'ן אַדרעס פון דער פּאָליציי האָבען אויסגענומען ביים אינספּעקטאָר נעיל, ווייל ער האָט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט אָפּגעפיהרט מיך צוריק אין קאַמערל.

לויט דעם פאָרזיכטיגען אופן ווי ער האָט פערשלאָסען די טיר, האָט מען געקאָנט מיינען, אַז ער שליסט צו נישט סתם עפּיס אַ פערברעכער, נאָר עפּיס אַ זעהר און זעהר חשוב'ען גאַסט.

איבעריגענס, מעגליך איז ער דאָך נישט געווען אַזוי זיכער אין מיין שולד, ווי זיינע קאָלעגען.

מיר איז נישט לאַנג אויסגעבליבען אַליין צו טראַכטען, ווארום אין אַ פערטעל שעה שפּעטער, איז אין קאַמערל אַריין דער דיזשורירענדער פּאָליציאַנט, און מיט אַ צופרידענעם עטוואָס פייערליכען קול בעמאָלדען:

— עס איז געקומען דער אינערן-מיניסטער. ער וויל אייך תיכף זעהען.

— איך דאַנק אייך זעהר! — האָב איך געענטפערט.

די טיר האָט זיך ברייט פונאַנדערגעעפענט, און איך האָב דערזעהן פאַר זיך דעם לאָרד לאַמערספילד.

איך בין אויפגעשפּרונגען.

דער פּאָליציאַנט איז מיט יראת הכבוד אַרויסגעגאַנגען און צוגעמאַכט הינטער זיך די טיר.

איך האָב זיך נידריג פערנייגט פאַר'ן הויכגעשטעלטען גאַסט.

דער לאָרד לאַמערספילד האָט נישט גלייך געענטפערט אויף מיין בעגריסונג.

— איהר זענט זעהר ליבענסווירדיג — האָב איך געזאָגט — וואָס איהר זענט אַזוי שנעל געקומען אויף מיין רוף.

לאַמערספילד האָט מ'ך דורכדרינגליך אָנגעקוקט.

אַ האַלב-פערוואונדערטער, האַלב-איראָנישער שמייכעל איז געשטאַנען אויף זיין שיינעם, ציניש'ען פּנים.

פּלוצים האָט ער געמאַכט אַ שריט פאָרויס און אויסגעשטרעקט צו מיר זיין האַנד.

— אַפילו אַ מיניסטער, מיסטער נאָטאַן, האַלט אַמאָל זיין וואָרט.

איך האָב זיך פונאַנדערגעלאַכט, און מיר האָבען זיך געגענזייטיג געדריקט די הענד.

— לאָרד לאַמערספילד, — האָב איך געזאָגט — איך האָב אייך געבעטען, איהר זאָלט קומען צו מיר, ווייל איך וויל אייך דערצעהלען דעם גאַנצען אמת.

נאָך אַ קורצען שווייגען האָב איך איהם אַ קוק געטאָן אין די אויגען גלייך.

— איך בין נישט סאַלאָמאָן נאָטאַן, — האָב איך פּלוצליך פאָרטגעזעצט—דער דאָזיגער טשעכאָווער מענש געפינט זיך שוין נישט צווישען די לעבעדיגע. דאָס איז דער איינציגער פּונקט, אין וועלכען אייער פּאָליציי אָריענטירט זיך קלאָר.

לאַמערספילדס פּנים האָט נישט פערראַטען קיין סימנים פון איבערראַשונג.

— דער אויספאָרשונגס-אַמט מאַכט געוויסע פאָרטשריט, — האָט ער בעמערקט, אַוועקלעגענדיג דעם הוט אויפ'ן טיש, און זעצענדיג זיך אויף אַ שטול.

איך האָב זיך אַביסעל צוטומעלט.

— איך מיין, עס וועט בעסער זיין, ווען איך וועל אייך דערצעהלען די מעשה פון סאַמע אָנהויב. אין אַנדער פאַל וועט איהר גאָרנישט פערשטעהן, וועט איהר אָנהויבען צו שטעלען פראַגען, און עס וועט פערנעהמען צופיל צייט. איך פערזיכער אייך, אַז מיין דערצעהלונג וועט נישט זיין לאַנגווייליג.

דער אינערן-מיניסטער האָט איידעל אַ שמייכעל געטאָן:

— עס איז מיר קיינמאָל פון גאָרנישט לאַנגווייליג, אַ חוץ סיידען פון פּאָליטיק..

אַ סבה האָב איך פון שטענדיג אָן גענומען, אַז דערצעהלען פלעגט זיך מיר בעסער, ווען איך בין געשטאַנען, אָדער אַרומגעגאַנגען הין-און-צוריק.

דער לאָרד לאַמערספילד איז אונבעוועגליך, קאַלטבלוטיג געזעסען אויפ'ן שטול, און אַרומשפּרייזענדיג איבער'ן קאַמער'ל האָב איך איהם בפרוטיות איבערדערצעהלט דאָס אַלץ, וואָס עס האָט מיט מיר פּאַסירט פון דעם מאָמענט אָן זינט איך האָב זיך בעגעגענט מיט נאָטאַנען אויף דער בריק.

אַלע פערזענליכע מאָמענטען האָב איך אַרויסגעלאָזט פון מיין דערצעהלונג, נישט דערמאָהנט מאַריאַ'ן און נישט די לעדי באַרדאָל.

חוץ די דאָזיגע פּרטים האָב איך איהם גענוי אַלץ דערצעהלט, בעמיהענדיג זיך צו פּאַסען זיך, ווי ווייט מעגליך, קורץ און קלאָהר.

ווען איך האָב געענדיגט, איז ער געזעסען אַ לענגערע ווײַלע שווייגענדיג און געקוקט אויף מיר.

דערנאָך האָט ער זיך רוהיג פונאַנדערגעלאַכט און, אַרונטערנעהמענדיג די ברילען, האָט ער זיי פאָרזיכטיג אויסגעווישט מיט דעם נאָזטיכעל.

— איך בין זעהר צופרידען פון אייך, מיסטער בערמאַן, — האָט ער זיך אָפּגערופען — ביז אייך בין איך געווען איבערצייגט, אַז אייער מין מענש איז שוין פון לאַנג נישטאָ אין לעבען, און מ'קאָן איהם געפינען בלויז אין ראָמאַנען. מיט פערגעניגען בין איך זיך מודה, אַז איך האָב אין דער הינזיכט אַ טעות גיהאַט.

— אַ סאַקי דערפאַר, ווייל איך האָב מורא אָפּגעמעקט צו ווערען פון לעבען האָב איך בעשלאָסען מטריח צו זיין אייך צו מיר אַהער.

ער האָט אָנגעטאָן די ברילען און ווידער אַ קוק געטאָן אויף מיר מיט אַ ציניש'ען אָבער גלייכצייטיג גוטמוטיגען שמייכעלע.

— דאָס וואָלט געווען אַ גרויסער שאָד. אַזעלכע מענשען, ווי איהר דאַרף מען נישט אָפּמעקען פון דער ערד. פערקעהרט, מען דאַרף זיי קינסטליך אַרויסברענגען, כדי פון צייט צו צייט אַ בעהאַב טאָן די ברייטע געזעלשאַפט, וואָס לאַנגווילט זיך.

ער איז אויף אַ ווייל ענטש יגען געוואָרען, און דערנאָך געזאָגט.

— איך גלויב אין דעם וואָס איהר האָט מיר דאָ דערצעהלט, מיסטער בערמאַן. אייער מעשה איז צו אויסטערליש, כדי מען זאָל קענען צווייפלען אין איהר אמת'דיגקייט.

איך האָב זיך העפליך פערנויגט.

(פאָרזעצונג קומט).

אַטלית, אַ בעקעשע און אַ שוואַרצער יאַגאָדניק פּ'הרען אויף די שפּורען פון פערברעכער

„אוי האָבען מיר געהאַט אַ גוטע נאַכט ביי לאה'ן האָבען זיך בעריהמט פוירישע „העלדען" פאַר זייערע חברים

פון לעמבערג שרייבט מען:

אפילו איצט, בעת די זומער־וואַקאַציעס האָט דאָס שטאָט־געריכט נישט קיין רוה. באַנדיטען, גנבים, רויבערס מעהרען זיך ווי גושיבעס נאָך רעגען. אַזוי האָט דער לעמבערגער שטראָף־געריכט אויף באַטארעגאַ־גאַס אָנגעהויבען צו משפטן 6 פויערים־יונגע אויס דעם דאָרף מאַלקאָוויצע, פּאָוויאַט גרודעק־יאַגיעלאָנסקי, ווען דער אנקלאַגע־אַקט באַשולדיגט זיי, אַז זיי האָבען סיסטעמאַטיש גע'גנב'עט פיש אויס דעם טייך פון באַראָן אַראָלף בראָניצקי פון לובין־וויעלקי, און זיי האָבען געשאָסען אויף די שומרים פון טייך, געשלאָגען רוהיגע בירגער פון דער אָרטיגער בעפעלקערונג א. אַז. וו.

דער אָנקלאַגע־אַקט וואַרפט זיי אויך פאָר, אַז זיי האָבען צוגע־גנב'עט ביי דעם אָרטיגען איינוואוינער יהודא הערש גריפעל אַ טלית, אַ בעקעשע און אַנדערע חפצים און ווערט פון עטליכע הונדערט זלאָטים. ווען יהודא הערש מיט זיין ווייב לאה האָבען געכאַפּט די גנבים ביי דער האַנט האָבען זיי אַנטלאָפען געוואָרען און דאַן געשאָסען צו די בע'גנב'עטע, אַזוי, אַז זיי זענען קוים אַנטלאָפען ביים לעבען. חוץ דעם האָבען די דאָזיגע פערשוינען אויסגעפיהרט אַ רייה גנבות ביי די אָרטיגע פויערים יעדער האָט פאַר זיי מורא געהאַט און זיי האָבען פשוט אַנגעוואָרפען אַ שרעק און אַ פחד אויף דער אָרטיגער בעפעלקערונג. אויף דער אָנקלאַגע־באַנק זיצען: יאַצקאָ מיכאַילאַק, יאַצקאַ שאַנדראַ, פערקאַ מיכאַילישען, מיכאַיל שאַנדראַ, וואַסיל מיכאַילאַק און פּעטראַ מיכאַילאַק, אַלע די דאָזיגע פערשוינען זענען אָנגעקלאָגט אין בעטייליגען זיך אין פערשידענע פערברעכען. בעזונדערס געפעהרליך זענען געווען די צוויי מיכאַילאַק, וועלכע מען האָט אין דאָרף אָנגערופען „פרוס". אַט פאַר די דאָזיגע „פרוס'עס" האָט יעדער מורא געהאַט. אַ קרימינעל טראָגט אָבער אַזוי לאַנג וואַסער. ביז זיין אויער רייסט זיך אָפּ און אַזוי איז אויך דער דאָזיגער חברה נישט געלונגען לאַנג צו בושעווען אין דער דאָרטיגער סביבה. דער פּאָליציי־פּאָסטערונעק אין לובין־וויעלקי האָט די דאָזיגע חברה־לייט מיט אַ געוויסער צייט צוריק אַרעסטירט און איבערגעגעבען דער גערעכטיגקייטס־מאַכט. מען האָט זיי אַרעסטירט אַ טאָג שפּעטער נאָך דער אויסגעפיהרטער גנבה ביי יהודא הערש גריפעל, זיי האָבען זיך צו דער גנבה נישט געוואָלט בעקענען, בפרט האָבען זיי געלייקענט שטיין און ביין, דאָס זיי זאָלען האָבען געוואָלט שיסען צו גריפעל און צו זיין פרוי. דער פּאָליציי־קאָמענדאַנט פּשעראָוויניק ליס, וועלכער האָט געפיהרט די אויספאָרשונג, האָט אָבער זיי נאָכגעוויזען דעם פערברעכען אויף פאָלגענדען אופן: ביי גריפעל האָבען זיי צוגע־גנב'עט שוואַרצען יאַגאָדניק און פערשטעהט זיך, אַז מיט דער דאָזיגער סחורה האָבען זיי זיך נאָר מחיה געווען און זי אַליין קאָנסומירט. ממילא האָבען זיי בעקומען שוואַרצע ציין פון דעם יאַגאָדניק און די דאָזיגע שוואַרצע ציין זענען געוואָרען גוטע עדות פאַר דער אַרעסטירונג. חוץ דער האָט מען געפונען עדות, וועלכע האָבען דערצעהלט, אַז די דאָזיגע פערשוינען האָבען זיך בעריהמט פאַר זייערע חברים: „אוי האָבען מיר די נאַכט געהאַט אַ וואוילע נאַכט ביי לאה'ן... א. אַז. וו.

דער פּראָצעס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס.

—=:§:=—

מאָרד־פּראָצעס אין ראַדאָם

פון ביטערען טראָפען איז ענטשטאַנען אַ געשלעג—פון געשלעג אַ מאָרד—פון מאָרד—אַ פּראָצעס און פון פּראָצעס 4 יאָהר תפיסה

דריי גוטע ברידער זענען זיי געווען: הענריק שיטשעק, יאַן וויקראָט און זיגמונד גאַיעווסקי. דעם 19 מערץ ה. י. ס'הייסט מיט איניגע מאָנאַטען צוריק האָבען אַלע דריי חברים בעקומען אויסגעצאָהלט אַ געלד־שטיצע אין דער ביוראָ פון אַרבייטסלאָזען־פאָנד אויף וואַרשאָווער גאַס. זיי זענען דאַן אַוועק אין אַ קניפּע אין דער זעלבער גאַס און מ'האָט גענומען צו ביסלעך משקה. ווען שיטשעק איז געווען בגליפונ'דיג האָט ער מיט זיינע קאָלעגען אָנגעהויבען אַנ'אַוואַנטורע, דאָס איז געווען נעבען דעם בענזין־אויטאָמאַט, נישט ווייט פון טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" אויף דער וואַרשאָווער גאַס. שיטשעק האָט צושלאָגען גאַיעווסקי'ן און אויך וויקראָט'ן נישט דורכגעלאָזט.

אין אַ געוויסען מאָמענט האָט אין די הענד פון וויקראָט'ן אַ בליאַסק געטון אַ מעסער, בעקומענדיג עטליכע קלעפּ אין פּלייצע, האָט שיטשעק גענומען אַנטלויפען אין דער ריכטונג פון דער פּאָסט. אַרויפקומענדיג אויף די טרעפּען פון דער טעלעגראַפישער אָבטיילונג, איז ער געפאַלען אַ טויטער.

די טעג איז אין ראַדאָמער קרייז־געריכט פאָרגעקומען דעם פּראָצעס. ס'זענען אויסגעהערט געוואָרען אַ רייהע עדות, פון וועלכע דער גרעסטער טייל האָבען ערקלערט, אַז שיטשעק האָט דער ערשטער זיך געוואָרפען מיט אַ מעסער אויף גאַיעווסקי, און אין דעם מאָמענט האָט וויקראָט געוואָלט איהם דאָס מעסער אַרויסרייסען און אַזוי ראַנגלענדיג זיך האָט ער מיט'ן זעלבען מעסער אַריינגעשטאָכען אין שיטשעק'ן.

בעת די געריכטס־פערהאַנדלונגען, איז דער געריכטס־זאַל געווען איבערפולט. מ'האָט איבערהויפּט געזעהן פנים'ער פון בעקאַנטע פּראָצעס בעזוכער, „ריטער'ס" פון מעסער'ס, אַמאַטאָרען און אַמאַטאָרקעס פון פרעמדען אייגענטום.

וויקראָט האָט זיך מודה געווען אַלס שולדיגער, אָבער ער האָט גע'טענה'ט, אַז ער האָט דאָס געטון, וועלענדיג זיך בעשיצען. גאַיעווסקי וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען, אַז ער האָט געהעצט וויקראָט'ן צום מאָרד און דערלאַנגט איהם אַ מעסער, האָט זיך אין קיין שום שולד נישט מודה געווען.

נאָך די רעדעס פון די בעשולדיגער און פערטיידיגער האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל, לויט וועלכען וויקראָט איז פאַר משפט געוואָרען אויף 4 יאָהר תפיסה. גאַיעווסקי האָט דאָס געריכט פריי געשפּראָכען.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—9. נאַכמיטאָג און לאַבאָראַטאָריע, נאַרוטאָוויטש 17 פון 12—40 און פון 8—

וויכטיג פאַר לעטניקעס

PALMA-PATENT

אַנשטאָט זיך צו באָרגען אַ בעט אויף אַבונוין־געלד
קויפט בעסער פאַר'ן זעלבען געלד
אַנ'עכט פּאַטענטירט בעט מיט אַ מאַטראַץ
PALMA-PATENT וואָס איז פערזעהען מיט דער שוץ־מאַרק
פאַר וועלכען מיר גאַראַנטירען אויף 3 יאָהר.
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל־בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך,
טיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך
מעטער־מאָס. אויף רעדלעך.
מאַטראַצען גאַבעטעס, שעסקאָווע און קאָנאַדיסקע קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס
בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברוין 17 זל., פּאָלאָווע־בעט. 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס־פרייזען. זאָרגפעלטיגע רעפּעראַטורען.
הויפּט לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל

— אַ —
סאַמאָכוד
אַ האַלב־שווערער
אין גוטען צושטאַנד ווערט
געזוכט צו קויפען
גאַמאַלינסקי,
קילינסקי 97. 8883

בקעלער־רוימען
צו פערמיטען, געאייגענט
פאַר אַ פאַבריקס־לאָקאַל
קאָנסטאַנטינער 43. צו
ערפאַהרען ביי ה. סקאַ־
סאַווסקי, נאַוואַ־
מיעסקאַ 29.

אַנ'ערשטקלאַסיגע
בעקעריי
מיט 2 אויווענס און אַלע
בעקוועמליכקייטען אין
בעסטען צענטרום פון
שטאָט איז פון זאָפאָרט
אָוועקצוגעבען.
צו ערפאַהרען אין אדם.

צו שלייפען
פון ראַזיר־זשילעטקעס, ראַזיר־מעסער (בריטוועס)
ווי אויך אַלערליי מאַניקיור־שערען
און שטאַהל־וואַרען נעהמט אָן
Ed. SALOMON, 26 Zamenhofa 26
שנעלע, ביליגע און רעעלע אויספיהרונג.

קנה חכמה קנה בינה ואל תט מאמרי פי
אַז די דאָרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַכען זאָלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פּיעטריקאָווער 17
52 זאַכאַדניאַ 52
אז תלך לבטח דרכך
ווייל אין ביוראָ ביי ה' מאַנעלאַ ווערט געוויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אַלע סאַנדאָווע זאַכען, ביטעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען. קאָרנע און ציוויל אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַניעס, אינטערצעזיעס, ספּעציאַליסט פון שותפות־אַקטען, איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52.

וויי לאַנג נאָך וועט איהר אַזוי ליידען
פון שווייס פון די פיס און פון שלעכטן ריח
נוצט נאָר דעם בעוואוסטען „ראַדיקאַל" פּרייז 30 גר.
און איר אַ גוט מיטעל צו וואַנצען צו בעקומען נאָר
בעם צענטנער פּערקוי־ער גאַלבערג, פּיעטריקאָווער 21.

בעקאַנטמאַכונג.

אויף דער פערזאַמלונג וואָס איז פאָרגעקומען דעם 21/7 מיט דעם אַנטייל פון מעהר ווי 3 חלקים ציימונגס־פערקויפערס, איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז דער אַגענט פון דער צייטונג „ראַדיאָ" זאָל נישט געבען קיין „ראַדיאָ" די אַבאָנענטען, וואָס האָבען נישט קיין ערלויבעניש פון דער רעגירונג אויף האַנדעל מיט צייטונגען. אין געגענטייל וועלען מיר נישט קויפען קיין שום צייטונגען ביי דעם זעלבען אַגענט.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַסקאָווסקי נאָז האַלז, אויערען קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר ראָזענאַנער הויט און געשל. קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין־ אויגען־קראַנקהייטען פּעלאַק	1—2 7—8
ד"ר יוסעמאַן נערוועז קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג קינדער־קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאָפּערני פרויען און געבורטס־הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאָנטאָר כירורגישע־קראַנקהייטען	4-5 זונ. 1—2
ד"ר וויינבערג אינג. הערץ לונגען־קר.	12—1, 6—7
ד"ר סטופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענטשיק צאַהן־ארצט	5—7
ג. ראָזעס צאַהן־ארצט	5—2

צאַהן־שטעלונגען, באַלייכטונגען, קוואַרצען, מאַסאַזש א. א. וו.
בייַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט
הילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען־שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שוועסטער. אימפונגען געגען שאַרלעך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.־קאָסמעטיש. גאַבינעט
פרל. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5–7 אָווענד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקה.
און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אורא־לאָגישע און נערווען־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.
—— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָווענד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט־אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדערע וואַרטע־ציכער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

אַ פערקויפערין
ווערט פון
זאָפאָרט נעבריכט
פּאָמאָרסקאַ 41 a
אין קאָלאָניאַל־געוועלב.

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאָהן־כירורג
דזיאָסלע־, קין־, גימען־,
און צונג־קראַנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po poł. 4604

Dr. med.
L. Pikielny
אָרטאָפּ
ספּעציעל פאַר ערוואַקסענע קינדער
בלאָטען־פון האַרן־קראַנק
NAWROTS
tel. 19-90
עמפּפאַנג פון 4–7 אָוו.
נעמט אויך אָן אין דער לעטשניצע „Zdrowie"
נאַרוטאָוויטש 3 פון 12½ ביז 2 צייגער נאָכמ.

כעמיש־באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַ[illegible]
פּיעטריקאָווער 37, 2. שט. פראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. א. וו.
אורין־אַנאַליז — 4 זל.

LEKARZ DENTYSTA צאָהן־אַרצט
St. GELBERG
זאַכאַדניאַ 15, טעל. 31-08.
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע ציינער. און מויל קראַנקהייטען, צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציינער.
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

אַכטונג לעטניקעס!
אין וויישנאַווא־גורא
ביי ט. יאַמניק, ווילע בענדעטאָוויטש, נעבען פעלדשער יאַנוצקאַ, בעקומט מען יעדען טאָג פון 8 אַ זייגער פריה, דעם
„נייעם פאָלקסבלאַט"
לויט פערלאַנג — ווערט אויך אָבגעשיקט אַ היים.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
עמפּ. אָן פון 8–10 פריה און פון 5–9 אָווענד.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

אַבאָנעמענטס־פרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט. דער אינהאַלט און טערמינען די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך.
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען־פרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פּריוואַטע און ערב יו"ט—24 גר. אין דער דריט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 4
פאַר אַ מילימעטער־שורה: נאָכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . 8
ווייסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 24.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.